

Tartalomjegyzék

Vezetői összefoglaló	2
1. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata	3
1.1 A Helyi Akciócsoport összetétele	3
1.2 A közösség bevonása érdekében végzett tevékenységek és a tervezési folyamat átláthatósága, nyitottsága	6
1.3 A közösség részvételét alátámasztó események	8
1.4 A közösségi részvétel eredményei	10
2. A Helyi Közösségi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása	11
2.1 Földrajzi, társadalmi, gazdasági koherencia/homogenitás, közös jellemzők	11
2.2 Korábbi együttműködések, megvalósult közös projektek	12
2.3 Az erőforrások kritikus tömegének rendelkezésre állása a stratégia céljainak megvalósításához	14
2.4 A személyes interakciókat lehetővé tevő helyi karakter	14
3. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése	15
3.1 Helyzetfeltárás	15
3.1.1 Térszerkezet	15
3.1.2 Természeti és épített környezet	17
3.1.3 Társadalom	18
3.1.4 Települési identitást erősítő tényezők	21
3.1.5 Kulturális erőforrások	22
3.1.6 Sport és egyéb szabadidős szolgáltatások	24
3.1.7 Közszolgáltatások	24
3.1.8 Gazdaság	26
3.2 A HKFS-t érintő tervi előzmények, programok, szolgáltatások	28
3.2.1 Külső koherencia, kiegészítő jelleg	28
3.2.2 HKFS tartalmát befolyásoló fejlesztési prioritások/beavatkozási területek/projektek	29
3.2.3 A HKFS tartalmát befolyásoló, a település gazdasági és környezeti fejlődését és a befogadást támogató programok, szolgáltatások	32
3.2.4 Helyi közművelődési rendelet	33
3.3 SWOT	34
3.4 Fejlesztési szükségletek azonosítása	36
3.4.1 Kultúra és közösség	36
3.4.2 Helyi társadalom	37
3.4.3 Épített környezet	37
3.4.4 Gazdaság	38

Vezetői összefoglaló

Ebben a fejezetben foglalják össze a Helyi Közösségi Fejlesztési Stratégia tartalmát (pl. mely szükségletekre reagál, mik a céljai, milyen fő elvek mentén történik a kiválasztás¹, mik a fejlesztendő fő területek és az elvárt eredmények) és a HACS-ok szerepét (feladatai, működésének módja) olyan közérthető és lényegre törő módon, hogy az alkalmas legyen a helyi közösség tájékoztatására.

¹ Azt a néhány fő alapelvet írja le, amelyet figyelembe vesznek a kiválasztási kritériumok kialakításánál. Például a fejlesztésnek nem lehet negatív hatása a környezetre; a gazdaságfejlesztést támogató projekteknek konkrét gazdasági eredményei vannak (pl. új termék, szolgáltatás, vagy új felvevőpiac).

1. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata

A Vasvári Helyi Közösség Helyi Közösségi Fejlesztési Stratégiáját az alábbi alapelvek mentén alkottuk meg:

- **Közös tervezés a helyi szereplőkkel partnerségben.** A stratégiai tervezésbe való bekapcsolódás nyitott volt minden olyan helyi szereplő számára, melyek a lakosság szélesebb köreit képviselik, illetve velük kapcsolatban állnak. Nagy figyelmet szentelünk a különböző szektorok képviselőinek bevonására, ezzel a szektorok közötti együttműködés biztosítására, biztosítva minél több szempont érvényesülésének lehetőségét. Külön erőfeszítéseket tettünk a hátrányos helyzetű – ezen belül is elsősorban a társadalmilag kirekesztett – csoportok bevonására. A szakértői és tapasztalati szemlélet képviselésének biztosítása érdekében együttműködtünk helyi kulturális intézményekkel és szakemberekkel.
- **Lakossági részvétel biztosítása.** Mivel a stratégia a helyi szükségletekre és igényekre, valamint elképzelésekre épít, fontosnak tartottuk, hogy ne csak közvetetten (a lakossági közösség képviselőin keresztül), hanem közvetlenül is párbeszédet kezdeményezzünk a lakosság szélesebb körével.
- **Nyilvános tervezés.** A tervezési folyamat során kiemelt jelentősége volt annak, hogy a lakosságot tájékoztassuk a tervezés fontos mérföldköveiről és eredményeiről, megteremtve ezzel a stratégiaalkotás átláthatóságát.

1.1 A Helyi Akciócsoport összetétele

A Helyi Közösségi Fejlesztési Stratégia kidolgozása **szoros és intenzív helyi szintű partnerségben** zajlott, amelyben részt vettek az aktív **civil szervezetek**; a helyi élet szempontjából fontos **cégek és vállalkozók**; a kultúrához és a közösségfejlesztéshez kapcsolódó **intézmények**; valamint az **önkormányzat** képviselői. Az ő szerepük azért volt fontos a tervezési folyamat során, mert:

- tisztában vannak a helyi közösségben megjelenő problémákkal és lehetőségekkel, szükségletekkel és igényekkel;
- hitelesen és megbízhatóan tudják képviselni a közösség érdekeit, elképzeléseit és elvárásait;
- rendelkeznek olyan aktív kapcsolati hálóval, amely elősegíti a helyi közösség, lakosság mozgósítását mind az előkészítés, mind a megvalósítás folyamatába.

A helyi tervezési folyamatban nagy hangsúlyt kapott a **nyitottság** és a **szektorok közötti szoros együttműködés**, ahogyan azt a **Helyi Akciócsoport (HACS) összetétele** is alátámasztja. A tervezői munkát a 2016. május 25-én létrehozott **Vasvári Helyi Közösség** irányította, amelynek **tagjai megfelelően reprezentálják a helyi társadalom sokféleségét** nemcsak az ágazatok (köz-, üzleti- és civil szféra), de a lakosság körében képviselt fő társadalmi

M U N K A A N Y A G

csoportok (pl. romák, közéleti szereplők, gazdasági szereplők), mind a témák (pl. közszolgáltatás, kultúra, turizmus, mezőgazdaság, élelmiszer-feldolgozás, építőipar) szempontjából.

A Helyi Közösséget **13 tag** – 12 szervezet és 1 fő magánszemély – hozta létre. Közülük 3-an a közsféra, 5-en az üzleti szféra és 5-en civil szféra képviselői (1. táblázat).

1. táblázat. A Vasvári Helyi Közösséget létrehozó szervezetek

	Szervezet neve	Szektor
1.	Tiszavasvári Város Önkormányzata	Közsféra
2.	Egyesített Közművelődési Intézmény és Könyvtár	Közsféra
3.	Tiszavasvári Város Közétkeztetési Nonprofit Kft.	Közsféra
4.	QUICK 2000 Kft.	Üzleti
5.	Tizamag Kft.	Üzleti
6.	Tiszavasvári Strandfürdő Kft.	Üzleti
7.	DOH-MÉH Bt.	Üzleti
8.	Moravszki György	Üzleti
9.	Tiszavasvári Vállalkozások Érdekképviseletének Egyesülete	Civil
10.	Magyar-Roma-Maxima (MAROMA) Tiszavasvári Egyesület	Civil
11.	Kör-karéj Búdszentmihályi Hagyományőrző Műhely	Civil
12.	Tiszamenti Települések Térségfejlesztési Társulása	Civil
13.	Tiszavasváriért Közéleti Egyesület	Civil

Tiszavasváriban az intenzív helyi szintű együttműködés nem újkeletű, **számos előzménye van a társadalmi integráció és a közösségi kohézió erősítésének**, amely során a helyi civil szervezetek, vállalkozások, intézmények és az önkormányzat szoros összefogásban valósítja/valósította meg céljait. (Az együttműködések részleteit a 2.2 pontban fejtjük ki.)

- Helyi kulturális események megvalósítása, pl. Gasztropiknik, városi, óvodai, iskolai rendezvények (2006 óta, kb. negyedévente),
- Foglalkoztatási paktum (2007 óta),
- Civil ház létrehozása (2007-2008),
- Vállalkozói fórumok (2008 óta, évente legalább 2 alkalommal),
- Városi Piac fejlesztése (2013-2014),
- Játszóter kialakítása a Gyári lakótelepen (2014),
- Néptánc-oktatás magyar és roma gyerekeknek (2014 óta havi rendszerességgel),
- Szabadidős családi és egészségfejlesztési napok szervezése a roma lakosság számára (2014-2015),
- Ruszin-nap (évente egyszer),
- Környezetvédelmi nevelés, ezen belül szakkörök, nyári táborok, kirándulások, nemzetközi utak.

Mindezek megalapozzák és egyben indokolják is a partnerség összetételét.

M U N K A A N Y A G

A Helyi Akciócsoport (HACS) **két munkacsoportot** (MCS) jelölt ki úgy, hogy minden HACS-tag legalább egy munkacsoportban aktívan részt vesz, valamint olyan további külső személyeket, szakembereket is bevontunk, akik alapos ismeretekkel rendelkeznek a helyi viszonyokról a kultúra és a közösségi élet terén, és megfelelően képviselni tudják a helyi közösség véleményét.

A munkacsoportok létrehozásának és munkájának célja, hogy a stratégia adott területéhez kapcsolódó helyi jellegzetességeket, problémákat, lehetőségeket, illetve erőforrásokat és elvárásokat jól ismerő helyi személyek **célzottan és fókuszáltan alapozzák meg a HKFS szakmai tartalmát.**

Ezen szempontok alapján két munkacsoport jött létre: a **Programelemek meghatározásával foglalkozó munkacsoport** és az **Infrastrukturális fejlesztésekkel foglalkozó munkacsoport.**

2. táblázat. Munkacsoportok és tagjaik²

Munkacsoport	Szervezet neve	Szervezet képviselője
Programelemek MCS	Egyesített Közművelődési Intézmény és Könyvtár	Bohács József
	Tiszavasvári Strandfürdő Kft.	Volosinóczi Béla
	Magyar-Roma-Maxima (MAROMA) Tiszavasvári Egyesület	Gombásné Veres Zsuzsanna
	Kör-karéj Búdszentmihályi Hagyományörző Műhely	Szabóné Balázs Beáta
	Tiszavasváriért Közéleti Egyesület	Kovács Tibor
Infrastrukturális fejlesztések MCS	Tiszavasvári Város Önkormányzata	Dr. Fülöp Erik
	Tiszavasvári Város Közéletfejlesztési Nonprofit Kft.	Gáll Antal Lászlóné
	QUICK 2000 Kft.	Nagy Bálint
	Tiszamag Kft.	Veréb Szabolcs
	DOH-MÉH Bt.	Dohos László
	Moravszki György	Moravszki Judit
	Tiszavasvári Vállalkozások Érdekképviseletének Egyesülete	Bánszkiné Dr. Mészáros Irén

A HKFS szakmailag magas színvonalú kidolgozása érdekében **külső szakértők** támogatását is igénybe vettük: olyan szakembereket vontunk be, akik évek óta együttműködnek az önkormányzattal a helyi városfejlesztési tevékenységek megalapozásában mind stratégiai,

² A Tiszamenti Települések Térségfejlesztési Társulása, mint a munkaszervezetet biztosító tag, aktívan részt vesz mindkét munkacsoport munkájában, azonban egyiknek sem tagja.

mind operatív szinten, így behatóan ismerik a helyi társadalmi, gazdasági, környezeti problémákat, kihívásokat, adottságokat és lehetőségeket.

1.2 A közösség bevonása érdekében végzett tevékenységek és a tervezési folyamat átláthatósága, nyitottsága

Annak érdekében, hogy a közösség lehető legszélesebb körében felmerülő problémákat, szükségleteket, igényeket és elképzeléseket feltérképezzük, több tevékenységet is megvalósítottunk a lakosság véleményének megismerésére és beépítésére. Ezek a tevékenységek nemcsak a tervezés relevanciáját és hatékonyságát növelik, hanem egyúttal lehetőséget biztosítanak a lakosság számára, hogy belelássanak a tervezés folyamatába, és – aktivitásuktól függően – részt is vegyenek benne. Így tudjuk biztosítani a stratégia helyi szintű beágyazottságát és elfogadottságát.

3. táblázat: A közösség bevonása érdekében végrehajtott tevékenységek

A közösségi tervezési folyamat lépései	Átláthatóság, nyitottság, információáramlás, párbeszéd és bevonás biztosítása
Egyeztetés a lehetséges HACS-tagokkal	A már korábban is jól működő partnerségi kapcsolatokból indultunk ki. A városban számos szervezet van, amely aktív kapcsolatot ápol a közösség tagjaival: részt vesz a közösségi élet erősítésében, különböző programok szervezésében. Olyan szervezetekre/személyekre építjük az együttműködést, amelyek/akik korábban is önzetlenül és önkéntesen részt vettek ebben a folyamatban.
HACS megalakulása	A HACS-ot 13 alapító taggal hoztuk létre, de a csatlakozás lehetőségét minden érdeklődő számára biztosítjuk a jövőben is (a tagfelvételt a HACS többségi döntéssel hagyja jóvá). A HACS megalakulásáról a munkaszervezet kereteit biztosító tagszervezet, a Tiszamenti Települések Térségfejlesztési Társulásának honlapján (www.tiszater.hu) tájékoztatjuk a közvéleményt, amely a település honlapján keresztül is elérhető. A weboldalon folyamatosan elérhetővé tesszük a tervezés mérföldköveivel és eredményeivel kapcsolatos információkat – ezzel is biztosítva az átláthatóságot, valamint a véleménynyilvánítás lehetőségét, és így a lakossági vélemények beépülését.
HACS regisztrációja	A HACS – az előírásoknak megfelelően – benyújtotta a regisztrációt, amely elfogadásra került.
HACS-ülések	A HACS-üléseken történik egyrészt a helyi szintű problémák és az ehhez kapcsolódó megoldási ötletek összegyűjtése és rendszerezése ; másrészt azoknak a munkacsoportoknak a megalakítása , melyek célzottan foglalkoznak a rendszerezés eredményeként kirajzolóddó területekkel. A tematikus munkacsoportokba olyan külső véleményformáló személyeket és szakembereket is meghívtunk, akik nem HACS-tagok, de alapos ismeretekkel rendelkeznek a helyi viszonyokról a kultúra és a közösségi élet terén, és hatékonyan tudnak reagálni a helyi közösség véleményére. A munkacsoportok tagjai vállalták, hogy személyes kapcsolataik mozgósításával külső személyek, szervezetek információit, véleményét is

M U N K A A N Y A G

A közösségi tervezési folyamat lépései	Átláthatóság, nyitottság, információáramlás, párbeszéd és bevonás biztosítása
	becsatornázzák a tervezésbe. Későbbiekben felmerült javaslataikat e-mailben is eljuttathatták a kijelölt kapcsolattartónak.
Munkacsoport-ülések szervezése és lebonyolítása	<p>A munkacsoport-ülések célja, hogy az adott területhez kapcsolódó helyi jellegzetességeket, problémákat, lehetőségeket, illetve a szükségleteket és az igényeket, emellett a rendelkezésre álló erőforrásokat jól ismerő helyi személyek célzottabban folytassák a stratégiai tervezést. A munkacsoportok tagjai szoros együttműködésben megalapozzák a HKFS szakmai tartalmát, kidolgozzák annak részleteit, valamint azonosítsák a lehetséges műveleteket és a támogatható tevékenységeket.</p> <p>A stratégia kidolgozására két munkacsoport jött létre: a Programelemek meghatározásáért és az Infrastrukturális fejlesztésekért felelős munkacsoport.</p> <p>Az ülések lebonyolítását külön módszertani útmutató segítette annak érdekében, hogy a felmerülő gondolatok, javaslatok rendszerezett formában járuljanak hozzá a stratégia sikeres és szükséglet-orientált kidolgozásához.</p>
Ötletláda a lakossági elképzelések becsatornázására	<p>A tervezésre rendelkező álló idő rövidege miatt többkörös társadalmi párbeszédre nem volt lehetőség, emiatt ötletládában³ gyűjtöttük össze a lakossági észrevételeket. Az ötletláda egy virtuális gyűjtőhely volt, amelybe online módon lehetett ötleteket elhelyezni. Ez a csatorna is a könnyű elérhetőséget és a nyitottságot szolgálta.</p> <p>Az ötletládába a közösségtől vártuk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • azokat a problémákat, kihívásokat, amelyeket a kultúra és a közösségi élet területén tapasztalnak – akár a saját szűkebb környezetükben, akár városi szinten; • ötleteiket, elképzeléseiket arra vonatkozóan, hogy milyen módon lehetne ezeket a problémákat megoldani, milyen fejlesztésekre, épületekre, terekre, programokra, rendezvényekre lenne szükség ahhoz, hogy a város kulturális kínálata bővüljön, közössége összetartóbb legyen.
Egyeztetés a helyi közösség meghatározó képviselőivel	<p>A tervezésre rendelkező álló idő rövidege miatt célzottan egyeztettünk a helyi szervezetek képviselőivel, mint a közösség meghatározó tagjaival. Minden olyan szervezet bevonására törekedtünk, melyeken keresztül közvetve az egész város lakossága bevonható.</p> <p>Arra kértük ezeket a szereplőket, hogy a lakosság általuk képviselt csoportjában (akikkel aktív és szoros kapcsolatot ápolnak) gyűjtsék össze a felmerülő problémákat, szükségleteket, igényeket és lehetőségeket.</p>
HKFS 1. verzió kidolgozása és véleményezése	<p>A HKFS 1. verziójában bemutattuk a partnerségi folyamatot, összegeztük annak főbb eredményeit, elvégeztük a helyzetfeltárást, azonosítottuk a felmerülő szükségleteket.</p> <p>A munkaváltozat véleményezésére széles körben került sor: nemcsak a HACS és a munkacsoportok tagjai, hanem a helyi lakosok, civil és egyházi szervezetek, vállalkozások és egyéb szereplők is véleményyt</p>

³ Az ötletládába 2016.06.xx. és xx. között vártuk a lakossági véleményeket online formában, két felületen (...). Összesen x darab elképzelés érkezett be, amelyeket figyelembe vettünk a célrendszer kidolgozásánál, valamint a műveletek és a támogatható tevékenységek azonosításánál.

M U N K A A N Y A G

A közösségi tervezési folyamat lépései	Átláthatóság, nyitottság, információáramlás, párbeszéd és bevonás biztosítása
	formálhattak róla, ugyanis az felkerült a munkaszervezet honlapjára, és hozzászólási lehetőséget biztosítunk a helyi közösség számára. A beérkezett véleményeket figyelembe vettük a stratégia véglegesítése során.
HACS-ülés – döntéshozás: <ul style="list-style-type: none"> • Jövőkép és célhierarchia • Műveletek, kulcsprojektek és költségvetés • Szervezeti felépítés és működés • Kommunikáció formái • Monitoring és értékelés menete 	A HACS figyelembe veszi a munkacsoportok együttműködésének eredményeit, a véleményezés során felmerülő észrevételeket
HKFS 2. verzió kidolgozása és véleményezése	A HKFS 2. verziója tartalmazza az összes előírt fejezetet megfelelő részletességgel kidolgozva. Mivel a HACS a fő döntéseket már meghozta, ezért egy utolsó minőségbiztosításra és kisebb változtatásokra van lehetőség.
HACS-ülés: HKFS végleges verziójának elfogadása	A HKFS végleges, jóváhagyott verziója mindenki számára elérhető lesz a munkaszervezet honlapján.

1.3 A közösség részvételét alátámasztó események

Az alábbiakban felsoroljuk, hogy pontosan milyen, a közösség bevonását célzó események kerültek megrendezésre HKFS kidolgozásával kapcsolatosan.⁴

4. táblázat. Közösségi események

Esemény megnevezése	Dátum	Helyszín	Résztevők száma	Eredmények
Első egyeztető megbeszélés	2016.05.25.	Városháza, Vasvári Pál terem	18	<ul style="list-style-type: none"> • A Vasvári Helyi Közösség megalakítása 13 taggal • A Vasvári Helyi Közösség működési formájának meghatározása: konzorcium • A Vasvári Helyi Közösség képviselőre jogosult szervezet megválasztása, valamint kapcsolattartó személy kijelölése
Egyeztetés a civil szektor képviselőivel	2016.05.17., 2016.05.25.	Tiszamenti Települések Térségfejlesztési Társulása (TTTT) irodája, Tiszavasvári Járási hivatal	2+3	<ul style="list-style-type: none"> • A civil szervezetek fejlesztési szükségleteinek, elképzeléseinek áttekintése

⁴ A HKFS-ben listázott események dokumentumai (meghívó, jelenléti ív, emlékeztető, fotó) a helyszínen rendelkezésre állnak.

M U N K A A N Y A G

Esemény megnevezése	Dátum	Helyszín	Részvevők száma	Eredmények
HACS alakuló ülés	2016.05.27.	Városháza, Vasvári Pál terem	18	<ul style="list-style-type: none"> Regisztrációs kérelem benyújtása A menedzsment tevékenységet ellátó szervezet megválasztása: Tiszamenti Települések Térségfejlesztési Társulása
Egyeztetés a hagyományörzés területén	2016.05.30.	Városháza, Vasvári Pál terem	4	<ul style="list-style-type: none"> A hagyományörzés terén szükséges fejlesztések lehetőségeinek áttekintése
Egyeztetés a sport területén	2016.06.06.	Városháza, Vasvári Pál terem	8	<ul style="list-style-type: none"> A Tiszavasvári Városi Sportcsarnok és környékének fejlesztési potenciáljának, fontosabb megoldandó problémáknak a feltérképezése
HACS-ülés	2016.06.07.	Városháza, Vasvári Pál terem	16	<ul style="list-style-type: none"> A HKFS elkészítése ütemezésének és munkamódszerének egyeztetése A települési önkormányzat HKFS-hez kapcsolódó tervezett projektjeinek áttekintése és a kapcsolódási lehetőségek átgondolása
Egyeztetés a helyi önkormányzattal	2016.06.13.	Városháza, Vasvári Pál terem	3	<ul style="list-style-type: none"> Az önkormányzat területek és ingatlanok hasznosításának lehetőségei a közösségi fejlesztési stratégia megvalósítása során
HACS-ülés	2016.06.14.	Városháza, Vasvári Pál terem	15	<ul style="list-style-type: none"> Külső szakértők bevonása A Helyi Közösségi Fejlesztési Stratégia (HKFS) elkészítésének konkrét lépései A HACS további feladatainak meghatározása Eddig felmerült projektötletek áttekintése
HACS-ülés	2016.06.21.	Városháza, Vasvári Pál terem		
MCS-ülés – Programelemek MCS	2016.06.21.	Városháza, Vasvári Pál terem		
MCS-ülés – Infrastrukturális fejlesztések MCS	2016.06.21.	Városháza, Vasvári Pál terem		
HACS-ülés	2016.06.28.	Városháza, Vasvári Pál terem		

2. A Helyi Közösségi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása

Tiszavasvári lakónépessége a KSH adatai alapján 2015.01.01-én **12 840 fő**,⁵ azaz a város megfelel a felhívás előírásainak. A HKFS akcióterületét a HACS döntése értelmében **a város teljes közigazgatási területe** alkotja – más CLLD vagy LEADER-típusú akcióterülettel **nincs átfedésben**. A lehatárolásnál figyelembe vettük a felhívás által felsorolt szempontokat, amelyek alapján részletesen indokoljuk az akcióterület kijelölését. (További részletes információkat a 3. fejezet tartalmaz.)

2.1 Földrajzi, társadalmi, gazdasági koherencia/homogenitás, közös jellemzők

Tiszavasvári az Integrált Településfejlesztési Stratégiája, valamint annak megalapozó vizsgálata alapján **szerves egységet alkot földrajzi, társadalmi, gazdasági és kulturális értelemben** egyaránt. Nem indokolt a település egyetlen részét sem kizárni az akcióterületből, mivel ez gátolná a város egységes fejlesztését, és hátrányosan érintené a kihagyott területeket, az ott élőket, dolgozókat, az ott működő vállalkozásokat, civil, egyházi és egyéb szervezeteket, közösségeket.

Tiszavasváriban – a település méretéből fakadóan – a megjelenő problémák, a kezelendő kihívások csak **egységes stratégia mentén, a teljes helyi közösség bevonásával** valósítható meg. Különösen fontos ez egy olyan település esetén, ahol **a lakosság csaknem 40%-a szegregálódó lakókörnyezetben él**⁶ – felzárkózásuk, integrációjuk az egész város és a közösség érdeke.

A várost a régió területfejlesztési stratégiai programja a régión belül **dinamikus és dinamizálható térségi központként** jellemez. A település szerves fejlődése szempontjából meghatározó tényező továbbá, hogy **Szabolcs-Szatmár-Bereg megye 5. legnagyobb népességű városa**, ezen kívül **a megye rurális térségének egyik szolgáltató járásközpontja**. Jelentősége gazdasági szempontból is számottevő: nemcsak **az ipari termelés súlyponti területe** a megyén belül, hanem **turisztikai potenciállal rendelkező település** is.

Annak ellenére, hogy Tiszavasvári – a hasonló nagyságú és helyzetű – városokhoz képest gazdaságilag és a szolgáltatások elérhetősége tekintetében is több szempontból előnyösebb helyzetben van, a 2000-es év óta a **lakosság létszáma** majdnem minden évben **csökken**, melynek **legfőbb oka az elvándorlás**. Ez elsősorban **a képzetlenebb, munkavállalói korú fiatalokra** jellemző – ők munkavállalás és családalapítás céljából sokszor már nem térnek vissza a városba. Ha a tendencia tovább folytatódik, a városnak szembe kell néznie a népesség folyamatos csökkenésének és a lakosság **előregedésének** problémájával, valamint ezek következményeivel. A város **népességmegtartó ereje a helyi identitás és kohézió erősítésével is javítható**, amelynek egyik hatékony eszköze lehet a HKFS megvalósítása.

1. ábra. A HKFS akcióterülete (Tiszavasvári bel- és külterülete)

⁵ Forrás: KSH Helységnévkönyv, 2015.

⁶ Forrás: ITS Megalapozó Vizsgálat, 2015.

2.2 Korábbi együttműködések, megvalósult közös projektek

Az 1.1 fejezetben részletesen bemutattuk, hogy Tiszavasváriban a helyi szintű együttműködésnek formalizált alapjai is vannak. Az alábbi táblázatban felsoroljuk azokat az együttműködések, amelyek kifejezetten a társadalmi integráció erősítését szolgálják.

6. táblázat. Társadalmi integrációt elősegítő együttműködések

Az együttműködés éve, időtartama	Együttműködő szereplők	Az együttműködés célja, tartalma
2006 óta, kb. negyedévente	Helyi vállalkozók, civil szervezetek, helyi intézmények	Helyi kulturális események megrendezése , például Gasztropiknik, városi, iskolai, óvodai rendezvények
2007 óta	Tiszatér Társulás, Önkormányzatok: Tiszavasvári, Tiszalök, Rakamaz, Tizadada, Tiszaeszlár, Tizadob, Szorgalmatos, Tizsanagyfalu, Szabolcs, Timár, Munkaügyi Központ, Tiszavasvári Középiskola, Szakiskola és Kollégium, Teleki Blanka Gimnázium, Esély Kht., Volt Állami Gondozottak Országos Egyesülete, Tizadobi Cigány Kisebbségi Önkormányzat, VASÉP Vasipari Kft., „GŐZ” Nyomdaipari Bt., Alkaloida Vegyészeti Gyár ZRt., Biz-Box Kft., Mákvirág Centrum Kft., VILATERV Kft., QUICK 2000 Kft.	Foglalkoztatási paktum: <ul style="list-style-type: none"> Szolgáltató iroda működtetése Folyamatos tájékoztatás az aktuális pályázati lehetőségekről, a Munkaügyi Központ által támogatott képzésekről, átképzésekről, foglalkoztatási lehetőségekről Pályázatírás, tanácsadás Személyes megkeresés és tanácsadás vállalkozók, önkormányzatok, civil szervezetek számára Pályázati információ elektronikus formában Együttműködés más paktumokkal Cél: a térség fejlesztési elképzeléseinek összehangolása a munkanélküliség csökkentése és a foglalkoztatás

M U N K A A N Y A G

Az együttműködés éve, időtartama	Együttműködő szereplők	Az együttműködés célja, tartalma
		helyzetének javítása érdekében
2007-2008	Önkormányzat, helyi civil szervezetek, beruházást helyi vállalkozók végezték	Civil ház létrehozása
2008 óta, évente legalább 2 alkalommal	Helyi vállalkozások	Vállalkozói fórum
2013.12.– 2014.05.	Tiszavasvári Közétkeztetési Nonprofit Kft., Tiszavasvári Város Önkormányzata, Tiszavasvári Sütőüzem Kft., Orosz János, őstermelő, Bélay Gáborné vállalkozó, Tiszadob Nagyközség Önkormányzata,	Városi Piac fejlesztése, melynek célja a helyi termékek kereskedelmének támogatása
2014	Önkormányzat Nagycsaládos Egyesület	Gyári lakótelepi játszótér kialakítása: modern játszótér építése 2-12 éves gyermekeknek, amely egyúttal közösségi térként is szolgál
2014.	Magyar- Roma- Maxima Tiszavasvári Egyesület; Nyíregyházi Szakképzési Centrum Tiszavasvári Középiskolája, Szakiskolája és Kollégiuma	Integrációs pedagógiai program keretében családi napok szervezése
2014. óta havi rendszerességgel	Tiszavasvári Általános Iskola és Magiszter, Kör-karjé Egyesület	Néptánc foglalkozás általános iskolás magyar és roma gyerekeknek a társadalmi integráció és a hagyományörzés elősegítése érdekében
2015.	Magiszter Alapítványi Óvoda, Általános Iskola, Középiskola és Szakiskola; Magyar- Roma- Maxima Tiszavasvári Egyesület	Mozogj, élj egészségesen a hátrányok leküzdéséért, a hosszú, sikeres életért! (TÁMOP-6.1.2. A-14/2-2014-0039): Szabadidős családi napok, egészségfejlesztési napok szervezése
2015.	Magiszter Alapítványi Óvoda, Általános Iskola, Középiskola és Szakiskola; Magyar- Roma- Maxima Tiszavasvári Egyesület	„Egymástól távol, különbözően-mégis hasonlóan” - Innovatíván a hátrányok leküzdéséért! (TÁMOP-3.1.4. C-14-2015-0300) Szabadidős családi napok, egészségfejlesztési napok szervezése
Évente egyszer	Tiszavasvári Ruszin Község, Kör-karjé Búdszentmihályi Hagyományörző Műhely	Ruszin-nap: közösségi és kulturális programok szervezése az együttműködés jegyében
Eseti jelleggel	Bölcs Baglyok Szögi Lajos Alapítványa, Kör-karjé Egyesület	Környezetvédelmi nevelés , ezen belül szakkörök, nyári táborok, kirán-

Az együttműködés éve, időtartama	Együttműködő szereplők	Az együttműködés célja, tartalma
		dulások, nemzetközi utak szervezése

2.3 Az erőforrások kritikus tömegének rendelkezésre állása a stratégia céljainak megvalósításához

Annak érdekében, hogy a stratégia céljai elérhetőek, a tervezett műveletek pedig megvalósíthatók legyenek, a tervezésnek a város teljes területére ki kell terjednie. Ez az a tervezési méret, ahol megfelelő számú aktív és/vagy aktivizálható szervezet és személy áll rendelkezésre a lehetséges fejlesztési elképzelések kitalálásához és megvalósításához.

A HACS és a munkacsoportok tagjai saját szakterületükön rendelkeznek azokkal a tapasztalatokkal és széleskörű kapcsolati hálóval, amelyek elengedhetetlenek a helyi közösség mozgósításához az előkészítés és a megvalósítás időszakában egyaránt⁷.

A városban a KSH adatai szerint **52 civil szervezet, 591 vállalkozás és 3 közművelődési intézmény**⁸ működött. A lakosság számára vetítve ezek az értékek nem maradnak el jelentősen a megyei átlaghoz képest. (A közművelődési intézmények esetében a legnagyobb az elmaradás, viszont a gazdasági szervezetek 1000 lakosra jutó száma meghaladja a megye hasonló mutatóját.)

7. táblázat. Rendelkezésre álló erőforrások a HKFS megvalósításához – az 1000 lakosra jutó szervezetek száma települési, megyei és országos viszonylatban

Szervezet / intézmény típusa	Tiszavasvári	Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	Magyarország
civil szervezet	4,0	4,1	5,7
közművelődési intézmény	0,2	0,6	0,5
gazdasági szervezet	45,6	42,5	58,8

2.4 A személyes interakciókat lehetővé tevő helyi karakter

A települési identitás a helyi lakosság kötődését, viszonyát jelenti a lakóhelyhez, lakókörnyezethez, ami nagymértékben meghatározhatja az egyes településfejlesztési beavatkozások sikerét, éppen ezért megismerése és figyelembe vétele nem nélkülözhető a területi tervezés folyamataiból. A települési identitás egyaránt jelentkezik egyéni és közösségi szinten, ám a két megközelítés átfed, sőt egymásra visszahat. Településfejlesztési szempontból a csoport-szintű kötődés a fontosabb: a helyi kapcsolatos szimbolikus jelentést a csoporttagok megosztják egymással. A helykötődés olyan helyek irányában alakul ki közösségi szinten, ame-

⁷ Az előkészítés során végrehajtott partnerségi folyamatot az 1.1 fejezet mutatja be részletesen, míg a megvalósítás idején a kommunikációs eszközök hatékony alkalmazása jelent megoldást a helyi erőforrások mozgósítására – a kommunikációs tevékenységeket a 6.4 fejezet részletezi.

⁸ A legfrissebb elérhető adatok 2013-asok – a vállalkozások esetében 2012-esek.

lyekben a közösség saját kultúráját megőrizheti és gyakorolhatja.⁹ Az identitás kérdése azért is kiemelten fontos, mert ez közvetett módon hat a város népességmegtartó erejére is.

Tiszavasváriban a lakosság települési identitása erősnek mondható, amelynek alapját első-sorban az alábbiak képezik:

- a **település előtörténete** (pl. 1952-ben nyerte el eredeti nevét Búd és Szentmihály egyesítésével) és a **lakosság közös emlékei** (pl. Alkaloida Vegyészeti gyár),
- a **város szülöttei** (pl. Vasvári Pál, Kabay János),
- a **kulturális és/vagy műemlék jellegű épületek** (pl. Dessewffy-kastély, Szent Miklós görögkatolikus templom, református parókia épületében működő Vasvári Pál Múzeum, református templom, római katolikus templom, Dogály- / Korniss-kúria),
- a településen működő **egyházak** (Tiszavasvári Református Egyház, Görögkatolikus Egyházközösség, Tiszavasvári Római Katolikus Egyház),
- a **természeti értékek** (pl. „Fehér-szik”, a Dessewffy-kastély parkja, halastavak, mo-csarak, rétek, legelők).

Emellett a városban több **hagyományörző közösség** működik aktívan (pl. Kör-Karéj Búdszentmihályi Hagyományörző Műhely, Fehér Csillag Hagyományörző Népzenei Együttes, Vasvári Pál Társaság, Hunyadi József Hagyományörző Egyesület Baranta Egyesület). A részleteket a 3. fejezet tartalmazza.

3. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése

3.1 Helyzetfeltárás

Az alábbiakban tömören, de a tervezéshez szükséges részletezettséggel bemutatjuk azokat az adottságokat és jellemzőket, amelyek ismerete szükséges a jövőkép és a célrendszer meghatározásához, a műveletek kijelöléséhez és a források felosztásához. A helyzetfeltárás elkészítése során építettünk – az abban szereplő adatok frissítése, aktualizálása mellett – Tiszavasvári város hatályban lévő (2015-ben íródott) Integrált Településfejlesztési Stratégiájának, valamint az ahhoz készült Megalapozó Vizsgálatnak a vonatkozó részeire.

Minden tématerületnél azokra az információkra fókuszáltunk, amelyek közvetlenül vagy közvetve meghatározóak a kulturális és közösségi terek és szolgáltatások kialakítása, fejlesztése és fenntartható használata szempontjából.

3.1.1 Térszerkezet

Tiszavasvári Szabolcs-Szatmár-Bereg megye nyugati részén elhelyezkedő, **kedvező közlekedés-földrajzi adottságokkal** rendelkező kisváros, amely 10 km-re fekszik az M3-as autópálya legközelebbi lehajtójától, és 28,5 km-re a mind közúton, mind vasúton megközelíthető megyeszékhelytől, Nyíregyházától. Tiszavasvári közigazgatási területe a **Debrecen-Nyíregyháza agglomerálódó térséghez tartozik**, így színtere lehet a többközpontú tér-

⁹ Kocsisné Salló M. (2011): A helyidentitás fogalmának értelmezési lehetősége és helye az Erőpedagógia projektben. Új pedagógiai szemle 61. évf. 1-5. sz. pp.320-326.
http://epa.oszk.hu/00000/00035/00145/pdf/EPA00035_upsz_2011_01-05_320-326.pdf

szerkezetet biztosító városhálózat-fejlesztésnek, amit az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OFTK) területi specifikus célként definiál.

Tiszavasvári elhelyezkedése ellentmondásos:

- a **megyeszékhely** ahhoz elég **közel** van, hogy még érvényesüljön az elszívó ereje (különösen a Tiszavasvári járás Nyíregyházához közel eső települései esetében), ennek ellenére Tiszavasvári alkalmas egy viszonylag kiterjedt vonzáskörzet kialakítására és ellátására;
- az **M3 autópályához** a legközelebbi **csatlakozás** mindössze 10 km távolságra található – az autópálya közelsége jelentős mértékben javítja a város elérhetőségét és jelentős mértékben enyhíti a megyén belüli periférikus helyzetéből adódó hátrányokat;
- bár a város **elhelyezkedése** viszonylag **periférikus**, de **három megyeszékhelyről is könnyen elérhető**, így elhelyezkedését ki tudja használni akár az iparfejlesztés, akár kereskedelem/logisztika, akár a turizmus területén.

Tiszavasvári 2013. január 1-től az azonos nevű **járási központja**, amely Szabolcs-Szatmár-Bereg megye egyik kisebb kiterjedésű és lakónépességű, közepes népsűrűségű statisztikai körzete (területe 382 km², népessége 27 306 fő, népsűrűsége 71,6 fő/km²). A kedvezményezett járásokról szóló 290/2014. (XI. 26.) Kormányrendelet a komplex fejlettségi mutató alapján a **fejlesztendő járások** közé sorolta. A Tiszavasvári járás a megye 13 járása közül a 8. legnépesebb, 6 település (köztük 2 város) alkotja. A település vonzáskörzetét is többnyire ezek a települések adják: a város a **vonzáskörzetében oktatási, munkaerő-piaci és közszolgáltatási központként** is funkcionál.

Tiszavasvári belterületének szerkezetét alapvetően meghatározza, hogy két korábbi településből jött létre és mindkettőre a kétbellelkes területhasználat volt jellemző. Építészeti szempontból kiemelt jelentőségű a Városháza tér, Kossuth Lajos utca, Bajcsy-Zsilinszky utca térsége. Bár a város nem rendelkezik látványos történeti városközponttal vagy kiemelt turisztikai attrakcióval, de viszonylag gazdag épített és természeti értékekben: öt országos védettségű műemléke van (ezek közül kiemelkedik a klasszicista stílusban épült volt Dessewffy-kastély, és a dombon álló, fallal körbevett, román stílusú református templom), és több helyi védelemre javasolt épület is (ezek közül legjelentősebb a volt Korniss-kastély).

A **településközpont nem nyújt egységes képet**. Ennek egyik oka a vegyes funkciójú és kiépítettségű elemek sok esetben rendezetlen kapcsolódása, a másik pedig a főút menti beépítések és közterületek helyenként bizonytalan állapota, melyek következtében a főút nem tudott valódi főutcaként kifejlődni.

A város lakosságának egyre jelentősebb részét teszik ki a kedvezőtlen anyagi körülmények között élő, leszakadó családok, csoportok. Területén mára **öt nagyobb és négy kisebb szegregált, vagy a szegregálódás jeleit mutató területet** is azonosítani lehet. Ezekben a többségében periférikus elhelyezkedésű területeken az utcák, telkek, épületek eltérő, de jelentős mértékben lepusztultak, rongáltak, szemetesek, a lakások között nagyon magas a komfort nélküli, a félkomfortos és a szükséglakások aránya.

A városban több helyen is jelentős nagyságú, belvízzel fenyegetett terület található.

3.1.2 Természeti és épített környezet

Tiszavasvári országos jelentőségű védett természeti területe a külterület K-i felében található, 224 hektáros „Fehér-szik” természetvédelmi terület. Helyi természetvédelmi terület a volt Dessewffy-kastély parkja. A város viszonylag **gazdag sportolásra, rekreációra alkalmas vagy alkalmassá tehető vízfelületekben** (halastavak, Keleti-főcsatorna, Városi Strandfürdő), emellett a Fehér-szik területen kívül 15 további, figyelemre méltó tájképi, természeti értékű mocsár, rét vagy legelő is található a külterületén. A város külterületén minimális az erdőterület, ezek védelme tehát kiemelt jelentőségű, különös tekintettel a csatornákat kísérő galériaerdőkre.

A közösségfejlesztés szempontjából nagy jelentőséggel bírnak a **városi zöldterületek**. 2015-ben Tiszavasvári belterületén a **közhasználatú zöldterületek** (parkok, játszóterek, parkerdő, pihenőerdő és a védőerdők) összterülete **347 842 m²** volt, ami a város **teljes területének 0,27%-a**. Az **egy lakosra jutó zöldfelület** nagysága **26,9 m²**, ami lényegesen meghaladja az országos és a megyei átlagot. A város zöldfelületi ellátottságának mennyiségi mutatói tehát kedvezőek, **azonban a területi eloszlás és a minőség szempontjából a belterület zöldfelületi rendszere jelenleg nem megfelelő**. A **peremterületen alacsony a közösségi és szabadidős sport tevékenységekre alkalmas zöldfelületek aránya**. A közparkok növényállománya vegyes, általában felújításra szorul, a város utcafásítottsága helyenként nem kielégítő, és hiányosságok jelentkeznek a védőfásítás szempontjából is. A város zöldterületeinek kapcsolatai sok helyen még esetlegesek, tudatos rendszerré szervezésük további fontos feladat. A városban található kihasználatlan területek, épületek megfelelő rehabilitációja az állagmegóváson és a funkcióváltáson túl jó alapot nyújt a zöldfelületi rendszer fejlesztésére is.

A zöldterületek fenntartása során számos problémát jelent a városlakók felelőtlen magatartása (a frissen telepített növények, fák letaposása, kitörése, ellopása). Ennek megakadályozására a már telepített illetve bővítés alatt álló **térfigyelő kamerarendszer** csak korlátozottan alkalmas. Hosszú távon csak **lakossági szemléletformáló akciók, iskolai programok** segítségével lehet a helyi közösség települési zöldfelületek iránti attitűdjét változtatni.

2014-ben a képviselő-testület **zöldfelület rendezési koncepciót** fogadott el, amelynek megvalósítása már megkezdődött. Ennek fontos elemei a 2014-ben kezdődő **„Funkcióbővítő integrált települési fejlesztések Tiszavasváriban” című városrehabilitációs projekt** keretében megvalósuló zöldterületi beruházások. Emellett az önkormányzat további fejlesztéseket tervez, melyek egy részének megvalósítására pályázatot nyújtott be a TOP-2.1.2-15 **Zöld város kialakítása** felhívásra. Ebben többek között egy műfüves sportpálya és egy aszfaltozott kosárlabda pálya kialakítása szerepel, mellette szabadtéri edzőparkkal. Benyújtásra váró pályázat továbbá a TOP 1.2.1.-15 kiírás keretében a rendezvények infrastrukturális hátterének és turisztikai attrakció környezetének öko-turisztikai fejlesztése, melynek keretében a Csónakázó tó melletti rész területrendezése, körbekerítése; sós víz-tározó bővítése; rendezvényre alkalmas terület kialakítása; és szabadtéri színpad építése szerepel.

Az épített környezetet tekintve Tiszavasvári **öt műemlék jellegű épülettel** büszkélkedhet: volt Dessewffy-kastély klasszicista épülete (mely jelenleg szakmunkásképző Intézet diákotthona); a közelében található római katolikus templom; a bűdi településrészen található görög katolikus templom; a településközpontban fenségesen álló barokk református templom (országosan védett műemlék); és a hozzá kapcsolódó volt parókia. Mind az öt épület közvetlen

környezete szépen gondozott zöldfelület (melyek közül is kiemelkedik a Sörös sétány a református templom mellett), amelyhez nem feltétlenül igazodik a közvetlen környezet építészeti minősége. A város ezek mellett helyi védelemre javasolta többek között a volt Kornisskastélyt, a református iskolát, a volt református gyülekezeti termet (később iskola, ma kondicionáló terem), a volt zsidó iskolát (később általános iskola, ma Civil Ház), a magtár épületét és Kabay János szülőházát (ma munkaügyi központ).

A város épített környezetét vizsgálva az alábbi kiemelkedő problémák figyelhetőek meg:

- **funkcióhiányos városrészközpontok** kialakulása;
- magántulajdonú házak állagának, külső megjelenésének romlása, **jelentős nagyságú foghíjtelkek** kialakulása frekventált területeken;
- helyenként szegényes városképi megjelenés;
- **kevés önkormányzati tulajdonú, beruházásra alkalmas terület;**
- **beruházásra alkalmas területek rendezetlensége;**
- védett kastélyok leromlott állapota;
- **alacsony a városi zöldfelületek aránya;**
- jelentős nagyságú belvizes területek;
- szétaprózott területi tulajdonviszonyok.

A település épített elemei közül a közösség szempontjából kiemelt jelentőségű **Találkozások háza**, amelynek felújítását és hőszigetelését szintén a Zöld város projekt keretében tervezi az önkormányzat. Ugyanígy a Zöld város koncepció része egy **Szolgáltató Ház** építése (a korábbi Barlang Bár helyén). Ezek mellett számos nevelési, oktatási és szociális feladatokat ellátó intézmény felújítását és korszerűsítését tervezi a város a közeli jövőben.

3.1.3 Társadalom

Tiszavasvári **népességfejlődése** az utóbbi másfél évtizedben összességében **csökkenő** tendenciát mutatott, ugyanakkor a 2010-ben mért mélyponthoz képest a legutóbbi években kisebb mértékben emelkedni tudott (2015.01.01-én **12 840 fő**¹⁰). A népesség csökkenésének fő oka az elvándorlás, a **szelektív migráció**, amely elsősorban a fiatal, képzettebb munkavállalói rétegekben jellemző. A migrációs folyamatokkal ellentétben az élve születések és a halálozások száma többnyire kiegyenlíti egymást. Az elvándorlások miatt **csökken a munkavállalói korú népesség száma** (2016.03.21-én **8 354 fő**¹¹), ami **negatívan befolyásolja** a város **munkaerő-kínálatát**. A migráció annak ellenére fokozódik, hogy Tiszavasvári gazdasága a hasonló nagyságú városokhoz képest lényegesen kiegyensúlyozottabb és viszonylag erős a helyi lakosság történelmi értékekre és hagyományokra épülő identitástudata.

A fentiek ellenére a népesség korösszetétele megyei összehasonlításban kedvező, de a **társadalom elöregedése**, a gyermekkorúak számának csökkenése Tiszavasváriban is egyértelmű tendencia.

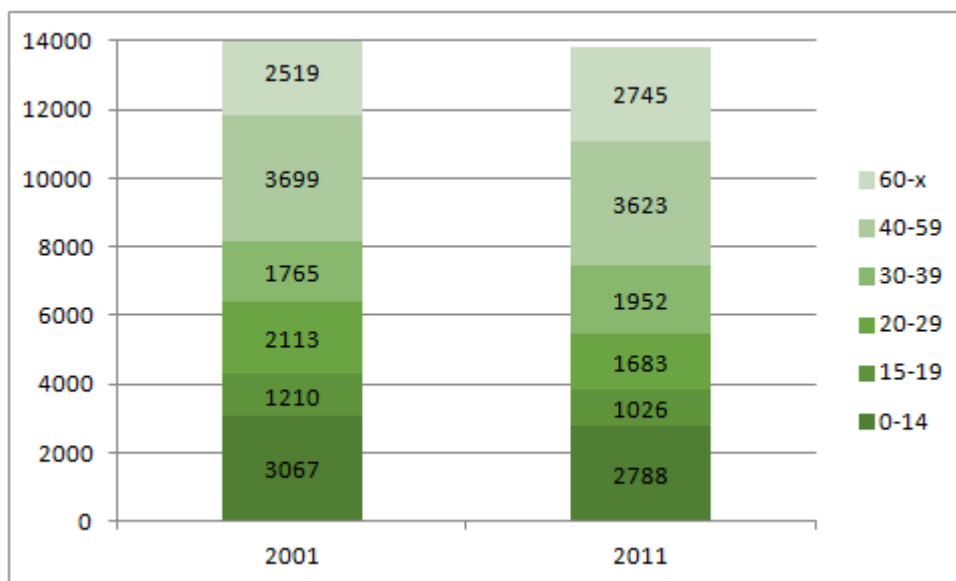
2. ábra. A népesség korösszetétele (2001, 2011)¹²

¹⁰ Forrás: KSH Helységnévkönyv, 2015.

¹¹ Forrás: Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat, 2016. március

¹² Adatok forrása: KSH. Ábra forrása: Tiszavasvári Integrált Településfejlesztési Stratégiája, 2015.

M U N K A A N Y A G

2014-re ez a tendencia fokozódott: a 14 éven aluliak száma tovább csökkent (2 505 fő), és a 60 év felettek száma tovább nőtt (2 853 fő).¹³ Mindez **hatással van a különböző kulturális, közösségi, oktatási, egészségügyi és szociális szolgáltatások iránti keresletre** mennyiségi és minőségi szempontból egyaránt: a humán infrastruktúra és a közszolgáltatások hosszú távú tervezésekor az önkormányzatnak figyelembe kell venni a várható demográfiai folyamatokat.

A népesség nemek szerinti arányát tekintve az elmúlt időszakban a nők arányának növekedése tapasztalható, ami nem egyedi jelenség. Míg 2001-ben Tiszavasváriban 1000 férfira átlag 1030 nő jutott, 2011-ben 1046, 2014-ben pedig 1048 – ez kedvezőbb a megyei átlagnál (1077).¹⁴ Hasonlóan a megyei és az országos tendenciákhoz, a férfiak rövidebb átlagos élettartama miatt a nők túlsúlya a 60 év feletti korosztályokban a legjellemzőbb Tiszavasváriban is.

A népesség etnikai összetételét tekintve már a **2001.** évi népszámlálás adatai alapján is kiemelkedő volt a **cigány kisebbség aránya**: a városban akkor a lakosok **8,91%-a** vallotta magát a cigány kisebbséghez tartozónak. Ez az érték **2011-re 11,70%-ra** emelkedett. Más hazai nemzeti kisebbséghez tartozók csak elenyésző számban fordulnak elő (összességében 1% alatt). Becslések szerint a népszámlálás során mért értéket jóval meghaladja a város roma lakosságának aránya, a valós érték kb. **30%** lehet. A helyi romák többsége **két településrészen, szegregált körülmények között** él, ahol az **életkörülmények lényegesen rosszabbak** a város többi részénél.

A 2011. évi népszámlálás adatai alapján a lakosság iskolai végzettsége összességében elmarad az országos átlagtól, azonban a megyei értékekhez képest kedvezőbb a helyzet. A tendenciák egyértelműen pozitívak települési, megyei és országos szinten egyaránt: **leginkább az érettségivel rendelkezők aránya emelkedett** (26,6%-ról 28,4%-ra). Az **önkormányzat szorosan együttműködik a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ fenntartású középiskolákkal és a munkaügyi kirendeltséggel** annak érdekében, hogy a mun-

¹³ Forrás: KSH Éves településstatisztikai adatok, 2014.

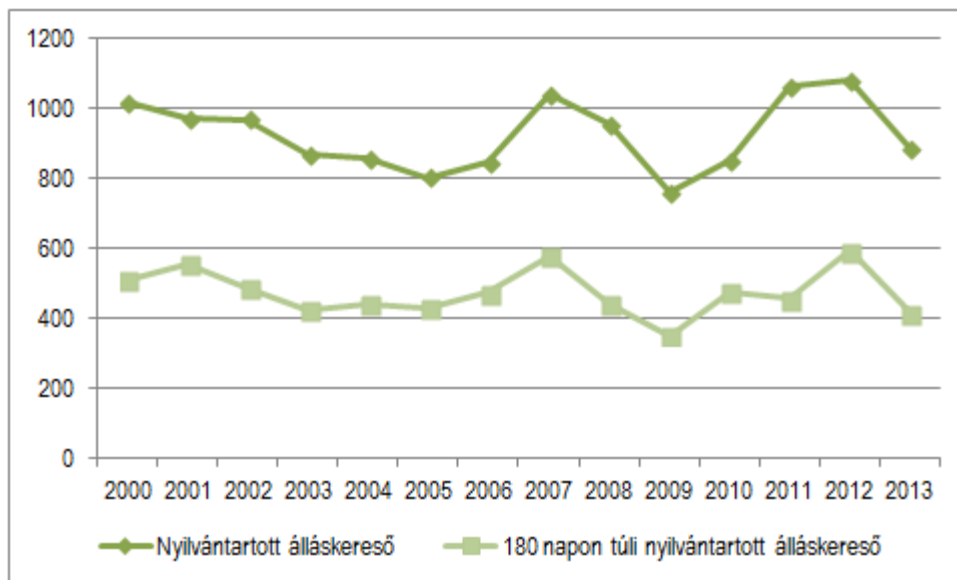
¹⁴ Forrás: KSH Éves településstatisztikai adatok, 2014.

kaerő-kínálat minél jobban igazodjon a jelenlegi és potenciális munkaadók elvárásaihoz.

Tiszavasváriban 2011-ben a munkaképes korúaknak (15-64 évesek) 51,27%-a volt foglalkoztatott. Ez, összehasonlítva az országos értékekkel (57,87%), alacsonynak tekinthető, azonban a megyeit (49,00%) csekély mértékben meghaladja. Összességében a gazdasági aktivitás mutatói az országosnál kedvezőtlenebb képet mutatnak, míg a megyei értékekhez képest csak kismértékű eltérések rajzolódnak ki.

A város egyik jelentős munkaerő-piaci problémája a **nyilvántartott álláskeresők magas száma és aránya**¹⁵. 2009 és 2012 között ezek az értékek folyamatos emelkedést mutattak, elsősorban a gazdasági válság miatt, az elmúlt években a gazdasági helyzet általános javulásának és a közfoglalkoztatási programnak köszönhetően pozitív változások kezdődtek. A városban a munkaerő-piaci esélyek szempontjából a **pályakezdők** (21 és 30 év közötti korosztály), valamint az **alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkezők** vannak **rosszabb helyzetben**.

3. ábra. A nyilvántartott álláskeresők számának változása 2000 és 2015 között (fő, minden év januárjában)¹⁶

Tiszavasváriban 2012-ben 415 adófizető jutott ezer lakosra, ami kismértékben a megyei érték alatt van (422 fő). Az egy adófizetőre jutó személyi jövedelemadó alap 1 604 000 Ft, az egy állandó lakosra jutó személyi jövedelemadó értéke pedig 96 000 Ft volt, ami már kedvezőbb a megyei átlaghoz viszonyítva (1 451 000 Ft, illetve 89 000 Ft). A rendszeres szociális segélyben, valamint a foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesítettek száma a nagyon rossz megyei mutatóknál ugyan alacsonyabbak, de a megyei városoknál tapasztalt értékeknél kedvezőtlenebbek, így jelezve, hogy **a lakosság egy része hátrányos helyzetű, és jövedelmi viszonyai korlátozottak**. Mindez egyre jobban megterheli a szociális és segélyezési rendszert.

¹⁵ Az adatok a regisztrált álláskeresőkre vonatkoznak, ezért a tényleges munkanélküliek száma ettől eltérhet.

¹⁶ Adatok forrása: KSH. Ábra forrása: Tiszavasvári Integrált Településfejlesztési Stratégiája, 2015.

A város lakóinak **lakáskörülményei jelentős mértékben javultak** 2001 és 2011 között. Különösen nagy előrelépés történt a szennyvízelvezető hálózat kiépítése terén, köszönhetően a 2007-2012 között megvalósított jelentős közműfejlesztési beruházásoknak. Az alacsony komfortfokozatú lakások aránya ugyanakkor alig marad a megyei átlagérték alatt, ami a városok között kifejezetten rossz értéknek számít. Az életminőség – ezen belül is a lakáskörülmények – szempontjából (is) elsősorban a szegregált városrészekben élő lakosság van kedvezőtlenebb helyzetben.

A **hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkózása és integrálása** csak komplex beavatkozásokkal érhető el, ennek elősegítésére az önkormányzat partnereivel **komplex szociális városrehabilitációs pályázat**ot nyújtott be a Terület- és Településfejlesztés Operatív Program keretében. A jövedelem befolyásolja a különböző kulturális szolgáltatások, programok igénybevételét is, ezért az ilyen jellegű beavatkozások tervezésekor ezt is figyelembe kell venni.

3.1.4 Települési identitást erősítő tényezők

Tiszavasváriban a lakosság települési identitása erősnek mondható, amelynek alapját elsősorban az alábbiak képezik:

- a **település előtörténete** (pl. 1952-ben nyerte el eredeti nevét Búd és Szentmihály egyesítésével) és a lakosság közös emlékei (pl. Alkaloida Vegyészeti gyár),
- a **város szülöttei** (pl. Vasvári Pál, Kabay János),
- a **kulturális és/vagy műemlék jellegű épületek** (pl. Desseffy-kastély, Szent Miklós görögkatolikus templom, református parókia épületében működő Vasvári Pál Múzeum, református templom, római katolikus templom, Dogály- / Korniss-kúria),
- a településen működő **egyházak** (Tiszavasvári Református Egyház, Görögkatolikus Egyházközösség, Tiszavasvári Római Katolikus Egyház),
- a **természeti értékek** (pl. „Fehér-szik”, a Desseffy-kastély parkja, halastavak, mocsarak, rétek, legelők).

Tiszavasvári **civil szervezeteinek tevékenysége** kiegészíti, sok esetben helyettesíti a város által nyújtott szolgáltatásokat. A városban 2013 végén **52 civil szervezet** működött, (számuk 2010-től ezen érték körül mozog), amely a megyei átlagnak felel meg, így a járási székhelyek között alacsony. Közöttük elsősorban egyesületek vannak többségben, az alapítványok száma viszonylag csekély. Tevékenységi körük **elsősorban kulturális jellegű** (azon belül hagyományőrző, településvédő, roma érdekvédő, zenei, színjátszó és oktatási tevékenységekkel), de jelentős számban működik **szociális** és **sport célú** civil szervezet is.

Tiszavasvári Város **Önkormányzata** nemcsak **szorosan együttműködik a helyi civil szervezetekkel**, hanem hosszú évek óta **pénzügyileg is támogatja** azok működését. Néhány szervezet számára a költségvetési rendeletben dedikált támogatás szerepel (2015-ben: Szabadidős Programszervező Egyesület; Köztisztviselői Tűzoltóság; Tiszavasvári Polgárőrség; Tiszavasvári Sportegyesület; Tiszavasvári Diáksport Egyesület) a többi civil szervezet részére pedig a Szociális és Humán Bizottságnál megpályázható keret áll rendelkezésre. 2014-ben 25 szervezet kapott önkormányzati támogatást, összesen 32,2 millió Ft értékben.

Ezen kívül a 2014-ben kezdődő **„Funkcióbővítő integrált települési fejlesztések Tiszavasváriban”** című városrehabilitációs projekt keretében **elkülönített programala-**

pot hoztak létre **nonprofit szervezetek által megvalósítható ún. mini-projektek támogatására.**

3.1.5 Kulturális erőforrások

A **kulturális és szabadidős szolgáltatások** intézményi, szervezeti feltételrendszerét tekintve Tiszavasvári helyzete megfelel a hasonló méretű vidéki magyar városok átlagának. A város kulturális intézményei és közösségi terei **széleskörű** szolgáltatást nyújtanak.

A közművelődés első számú közösségi színtere a **Találkozások Háza**. Ez a többfunkciós intézmény ad otthont a művelődési központnak és a városi könyvtárnak is, emellett rendezvény- és konferenciaközpontként, valamint kiállítóterként is funkcionál. Vezető szerepet tölt be a város közművelődésében szórakoztató rendezvények, könnyű-és komolyzenei koncertek, városi ünnepek, kiállítások, a hangversenyek, felnőtt- és gyermek színházi produkciók, nemzeti ünnepek szervezésével. Befogadója tanfolyamoknak, civil szervezeteknek, művészeti csoportoknak, vallási- és politikai eseményeknek.

A település közgyűjteményi feladatait az 1960-ban alapított **Városi Könyvtár** végzi, tágas, korszerű, 2007-ben tartalmilag és szakmailag is megújult infrastruktúrával. Az elmúlt években is sokat emelkedett a könyvtári szolgáltatások színvonala a megvalósított informatikai eszközbeszerzés eredményeként. 2011-től a könyvtár állománya a világhálón keresztül is elérhetővé vált, új lehetőséget teremtve az olvasók számára az online könyvtári szolgáltatások igénybevételére. 2011-ben a Búdi Városrészben található fiókkönyvtár is megújult, és új funkciókat (faxolás, nyomtatás, szkennelés, fénymásolás) kínál az ott lakóknak.

Szintén közgyűjteményi feladatellátást valósít meg az önkormányzati fenntartásban működő, 1963-ban alapított **Vasvári Pál Múzeum**. A helytörténeti emlékek mellett gyűjtőköre kiterjed a természettudományok és a régészet területére is. Archiválta a világhírű Alkaloida gyógyszergyár működésére és történetére vonatkozó dokumentumokat. Ma a múzeumi gyűjtemény mintegy 7000 régészeti, 3000 néprajzi, helytörténeti tárgyból és jelentős adattárból áll. A múzeum a tárgygyűjtés mellett programjai és civil kapcsolatai révén fontos színtere a közművelődésnek, a helyi hagyományok életben tartásának és ezeken keresztül Tiszavasvári vonzereje és lakossági megtartó ereje növelésének. Látogatottságát évről évre sikeresen emeli korszerű múzeumpedagógiai módszerek és eszközök alkalmazásával.

A nyíregyházi székhelyű, a Botoló Nonprofit Közhasznú Kft. fenntartásában működő **Vásárhelyi László Alapfokú Művészeti Iskola tiszavasvári tagintézménye** 1999-ben Tiszavasváriban néptánc csoportok indításával kezdte működését, majd 2000-ben festészet tanszakkal bővült, igazodva ezzel a város, a partnerintézmények, a szülők és a tanulók igényeihez, elvárásaihoz. Hivatalosan 2001 óta működik Tiszavasvári Tagintézményként, amelyhez Tiszavasváriban három, Tiszaeszláron egy telephely tartozik. A tagintézményben néptánc, dráma és képzőművészet oktatása folyik, helyi és utazó tanárok tanítanak.

Az állami fenntartású **Hankó László Zeneiskola Alapfokú Művészetoktatási Intézmény** névadója a tiszavasvári általános iskola egykori énektanára, aki a város máig élő kórusművészeti hagyományainak megteremtője volt 1949-ben. Jelenleg folyik az épület átalakítása, felújítása, korszerűsítése, és benne egy időszakos hangversenyerem kialakítása. Ez utóbbi koncerteknek, szórakoztató rendezvényeknek, és egyik legfontosabb funkciójaként a helyi tehetségek felkutatását célzó versenyeknek is otthont biztosít majd.

M U N K A A N Y A G

A **Tiszavasvári Általános Iskola** és a **Tiszavasvári Középiskola, Szakiskola és Kollégium** intézményegységei szintén aktív szerepet vállalnak a kulturális élet oktatáshoz is kötődő feladatellátásában, az ének-, tánc- és képzőművészeti kultúra ápolásával.

A 2010-ben átadott **Civil Ház** Európai Unió támogatással valósult meg, akadálymentes kialakítással, korszerű informatikai infrastruktúrával. Az épület széleskörű szolgáltatást kínál, benne rendezvények, konferenciák, képzések, tréningek megtartására van lehetőség, emellett több helyi civil szervezet irodájaként is működik.

A **szabadtéri közösségi terek** legfontosabb elemeként megvalósult a Városi Zöldliget közösségi tér kialakítása.¹⁷ Ennek keretében a Belváros területén a szabadidő eltöltésére, kulturális és közösségi rendezvények megtartására alkalmas közpark jött létre. Az átadás óta már számos városi közösségi rendezvény került itt megrendezésre.

A városi **sportlétesítmények** befogadó intézményként képesek helyet biztosítani egyes kulturális események számára. Tiszavasvári létesítmény ellátottsága a sport területén kielégítőnek mondható, állagukban azonban – néhány kivételtől eltekintve – komoly hiányosságok tapasztalhatóak.

8. táblázat. Áttekintő közművelődési adatok (2006-2014)¹⁸

Szemponatok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
A települési könyvtárak leltári állománya (db)	40 713	38 405	39 434	39 483	40 208	41 190	42 198	43 327	43 856
A települési könyvtárak beiratkozott olvasóinak száma (fő)	1 014	866	1 039	997	1 069	1 075	1 023	1 175	1 280
Közművelődési intézmények és múzeumok száma (db)	2	2	2	2	2	2	2	3	4
Múzeumi kiállítások száma (db)	5	9	11	18	19	18	20	11	21
Múzeumi látogatók száma (fő)	5 050	4 402	5 571	5 936	11 613	12 917	12 766	14 492	13 720
Rendszeres művelődési formákban résztvevők száma (fő)	415	532	346	346	346	438	264	4 413	3 914
Kulturális rendezvények száma (db)	22	42	61	51	51	49	24	112	154

Tiszavasvári **programkínálata** az elmúlt években kifejezetten **színessé** és **gazdaggá** vált, és egész éves közösségi elfoglaltságot kínál. Ezek közül a legjelentősebb (legalább ezer főt megmozgató), évente hagyományosan megismételt programok a következők:

Öhönforgató¹⁹ Verseny és Néptáncfalókozó (gasztronómia és hagyományőrzés),

¹⁷ A „Funkcióbővítő integrált települési fejlesztések Tiszavasváriban” városrehabilitációs projekt egyik elemeként került kialakításra.

¹⁸ Forrás: KSH, 2006-2014.

Állami- és nemzeti ünnepek alkalmából tartott közös megemlékezések (hagyományőrzés),
Gyerek- és felnőtt színházi előadások,
Szentmihályi Nap és Kézműves vásár (vásár és hagyományőrzés),
Filharmóniai koncertsorozat (zeneművészet),
Hüllő- és kisállat börze (vásár).

A településen **21 olyan civil szervezet** működik, amely a kultúra és a közművelődés területén végzi tevékenységét. Közülük 11 végez aktív tevékenységet.

3.1.6 Sport és egyéb szabadidős szolgáltatások

Tiszavasvári sportélete évtizedek óta színes, eredményekben változatos, és az önkormányzat által a lehetőséghez képest mindig támogatott volt. Az iskolai testnevelésen túl a diák- és tömegsport, a versenysport, az utánpótlás-nevelés, valamint a sportlétesítmények fenntartása és üzemeltetése jelentik az ágazat feladatait.

A városban **két sportegyesület** működik. A Tiszavasvári Diáksport Egyesület felelős az iskolai sportkörök és sportversenyek szervezéséért. A Tiszavasvári Sportegyesület szakosztályokat működtet, mégpedig: labdarúgás I. és II.; kézilabda; sakk; szektorlabda (asztali labdarúgás); röplabda; karate; tömegsport. E szervezeteken kívül további 6 civil egyesület végzi tevékenységét a sport területén (pl. vadászat, horgászat, lovas sportok) és 2 a szabadidő és hobbi területén (egy programszervező és egy mazsorett egyesület).

A településen viszonylag jól ellátott a **fedett és szabadtéri sportlétesítmények** terén. Rendelkezik egy nézőtérrel ellátott **fedett sportcsarnokkal**; az iskolákban 4 tornaterem és 2 tornaszoba áll rendelkezésre; az óvodákban 3 tornaszoba van; ezen kívül 5 kondicionáló terem nyújt lehetőséget a sportolásra. A **szabadtéri sportlétesítmények** között van 1 kispályás labdarúgópálya, 2 kézilabdapálya, 3 röplabdapálya (egy aszfalt-, két homokborítású), 2 kosárlabdapálya, 3 labdarúgópálya, 3 teniszpálya, 1 uszoda (33 méteres úszómedencével), 1 atlétikai gyakorló salakpálya, 1 horgásztó, 1 csónakázótó (körülötte pedig 1 szabadtéri futópálya).

3.1.7 Közszolgáltatások

A humán közfeladatok és a közszolgáltatások ellátását az önkormányzat tudatos és átgondolt módon tervezi és valósítja meg, így a város lakosai számára biztosított a **széles körű és magas minőségű oktatási, egészségügyi és szociális szolgáltatások** elérhetősége. A város törekszik e szolgáltatások tekintetében az **egyenlő hozzáférés** elvének biztosítására, azonban ezt egyelőre **még nem sikerült megvalósítani minden településrészen**. Az elmúlt években több közintézmény korszerűsítése megtörtént, vagy jelenleg folyamatban van, azonban néhány intézmény infrastruktúrája még mindig nem megfelelő. A közszolgáltatások ellátása szempontjából további nagy előnyt jelent, hogy **közszolgáltatási intézmények belső és külső együttműködése intenzív**. A közszolgáltatások magas színvonalú ellátásának azért van kiemelt szerepe, mert hosszú távon pozitívan befolyásolja a lakosság életminőségét, elégedettségét, ami közvetett módon az elvándorlás mérséklődéséhez is hozzájárulhat.

¹⁹ Az „öhön” a slambuc néven ismert hagyományos, bográcsos étel helyi elnevezése.

M U N K A A N Y A G

A köznevelés intézményrendszere az elmúlt években jelentős átalakuláson esett át. A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény, valamint a köznevelési feladatot ellátó egyes önkormányzati fenntartású intézmények állami fenntartásba vételéről szóló 2012. évi CLXXXVIII. törvény szerinti önkormányzati köznevelési intézmények 2013. január 1-től állami fenntartásba kerültek. Az érintett intézmények szakmai munkájának irányítása az állam feladata a KLIK-en keresztül.

Tiszavasváriban **egy önkormányzati fenntartású bölcsőde** működik, **maximális kihasználtsággal**. Bővítése vagy új bölcsőde létesítése fontos hosszú távú feladata a városnak. A településen **öt óvoda** működik, két intézmény keretében: négy a Tiszavasvári Egyesített Óvoda tagintézményeként, az ötödik a Magyarországi Magszter Alapítvány működtetésében. Az **alapítványi óvoda** pedagógiai programjában kiemelt szerepet kapnak a (halmozottan) **hátrányos helyzetből érkező gyermekek**hez kapcsolódó oktatási-nevelési feladatok. Az öt feladat ellátási hely területi elhelyezkedése a városon belül egyenletesnek mondható: bár mindegyik a Belvárosban, vagy annak közelében található, de mivel a belterület hossz tengelye mentén helyezkednek el, **egyik településrész lakói számára sem jelenthet különösebb akadályt valamelyik intézmény megközelítése**. A város összes óvodai férőhelyszáma 560 fő, a városi szintű **kihasználtság 97,5%-os**. A férőhelyek bővítésére komoly igény mutatkozik. A városban családi napközi jelenleg nem működik.

Tiszavasváriban **három általános iskola** működik. A Pethe Ferenc Általános Iskola (2007-től az egyesített Tiszavasvári Általános Iskola egységeként) 2009-ben a Magyarországi Magszter Alapítvány fenntartásába került; míg a másik két intézményegység (Kabay János Általános Iskola, Vasvári Pál Általános Iskola) fenntartója 2013-tól a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (KLIK). Utóbbi **két iskolában közel 50 százalékos a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya**, az **alapítványi iskolában pedig minden tanuló halmozottan hátrányos helyzetű vagy sajátos nevelési igényű**.

A városban **két középfokú oktatási intézmény** működik. A Tiszavasvári Középiskola, Szakiskola és Kollégium két középiskola összevonása nyomán jött létre 2008-ban, 2013-tól fenntartója a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (KLIK). A Magyarországi Magszter Alapítvány fenntartásában működő Magszter Alapítványi Óvoda, Általános Iskola, Középiskola és Szakiskola intézményben 31 tanuló részesül szakiskolai képzésen (mindegyikük halmozottan hátrányos helyzetű, vagy sajátos nevelési igényű). A **középfokú oktatásban magas a más településről bejáró középiskolai tanulók aránya magas (34,6%)**, ami mutatja, hogy ebből a szempontból Tiszavasvári tényleges járási szolgáltató-központként működik. A középiskolai intézmények infrastrukturális állapota és felszereltsége kielégítő, a szükséges beruházások az elmúlt években megtörténtek.

A településen felsőoktatási intézmény nem működik. A szakmai képzések struktúrájáról általánosságban az állapítható meg, hogy – a törekvések ellenére – még mindig nem illeszkedik elég rugalmasan a helyi gazdaság igényeihez. A jövőben szükséges lesz a gazdaságfejlesztés kitörési pontjainak (könnyűipar, vegyipar, turizmus, szolgáltatások) szereplői és az oktatási intézmények közötti szorosabb, interaktív kapcsolat kialakítására, amelynek hatékony formája lenne a munkaerőpiac minden szereplőjét folyamatos koordinációra készítő korábbi foglalkoztatási paktum újraindítása.

Az **egészségügyi alapellátást** 6 felnőtt háziorvos, 3 házi gyermekorvos, 3 fogászati és 5 védőnői körzet tevékenységei képezik. A városban 3 gyógyszertár működik. Az orvosi alap-

ellátás vállalkozási formában működik, a védőnői szolgálatot és az iskola-egészségügyi ellátást az önkormányzati tulajdonú **Tiszavasvári Egészségügyi Szolgáltató Közhasznú Nonprofit Kft.** biztosítja. A városban **térségi orvosi ügyelet** működik, mentőállomás pedig a járáson belül, Tiszalökön üzemel.

A **Tiszavasvári Járóbeteg Szakrendelőt**, valamint az egészségügyi labort és a fogászati röntgen szolgáltatást is a Tiszavasvári Egészségügyi Szolgáltató Közhasznú Nonprofit Kft. üzemelteti. A kft. hatékonyan tudja ellátni az egészségügyi szolgáltatások üzemeltetését. Az intézményben szemész, reumatológus, nőgyógyász, bőrgyógyász, urológus, fül-orr-gégész, röntgen, ultrahang és belgyógyász szakorvosok dolgoznak.

A **Szentmihályi Gyógyfürdő** területén 2011-ben nyílt meg a gyógyászati részleg. A **Rehabilitációs Team Kft.** által működtetett létesítményben korszerű tornaterem, fizioterápiás, masszázs és hidroterápiás kezelők, valamint fedett termálvizes medencék találhatók.

A **Tiszavasvári Szociális és Gyermekjóléti Szolgálat** biztosítja a településen a **kötelező ellátási formákat** (étkeztetés, házi segítségnyújtás, családsegítés, támogató szolgálat, idősek klubja nappali ellátás, idősek otthona és fogyatékosok otthona bentlakásos ellátás). Ezek mellett működik **jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, gyermekjóléti szolgáltatás és családok átmeneti otthona**. A városban 2011-ben, civil szervezetek hozták létre a **Tiszamenti Emberek Lelki Segítő Egyesülete (TELSE) Szociális Szolgáltatót**, korábban különülten kezelt szociális intézmények és szolgáltatók **integrálásával**. A TELSE Szociális Szolgáltató által, önkormányzati ellátási szerződés alapján biztosított ellátások a **fogyatékos személyek nappali intézménye, szenvedélybetegek nappali intézménye és közösségi ellátása**, valamint **szociális foglalkoztatás**. A **gyermekvédelmi feladatok** ellátásában a **Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Gyermekvédelmi Központ** vesz részt.

3.1.8 Gazdaság

A várost a régió területfejlesztési stratégiai programja a régióon belül dinamikus és dinamizálható térségi központként jellemez. A település szerves fejlődése szempontjából meghatározó tényező továbbá, hogy Szabolcs-Szatmár-Bereg megye rurális térségének egyik szolgáltató járásközpontja. Jelentősége gazdasági szempontból is számottevő. A **megyén belül az ipari termelés súlyponti területének** számít, a **Kelet-Nyugati ipartengely nyugati csomópontja**. Ezen kívül turisztikai potenciállal rendelkező település is. A **Nyíri Mezőségi idegenforgalmi tengelyhez tartozik**, ahol – néprajzi tájegység területként – jelentős a kulturális és természeti vonzerők koncentráltága, és amely a **tiszai turizmus fontos magterülete** lehet az elkövetkező években.

Tiszavasvári hagyományosan **erős iparral** rendelkező település. Bár a korábban legaktívabb ipari területek az előző fejezetben tárgyalt folyamatok révén mára sokat vesztek eredeti pozícióikból, a **működő vállalkozások között még mindig magasabb az ipari tevékenység aránya** (17,4%), mint akár a megyei vagy az országos átlag. A mezőgazdasági szektorban a vállalkozások 5,4%-a működik, míg a szolgáltatások és egyéb területeken a fennmaradó 77,2%. Az ipari tevékenység dominanciája még szembeötlőbb, ha a városban munkát vállalók (helyben lakók és bejárók együttesen) részarányában vizsgáljuk a gazdasági szektorok egymáshoz viszonyított arányát. Az **ipari szektor a munkalehetőségek nagyobbik részét** (53,15%) biztosítja, a kereskedelem és szolgáltatás ágazatában a munkavállalók 23,61%-a, a mezőgazdaságban 6,48%-uk dolgozik. A városban ipari park sincsen, de jelen-

M U N K A A N Y A G

tős területen található olyan jelenleg felhagyott, korábban ipari tevékenységre használt létesítmények, amelyek barnamezős beruházási területként vonzóvá tehetők.

2013-ban a településen 168 kiskereskedelmi üzlet működött; a 2004-es évi maximumhoz képest szinte folyamatos (jelenleg 16%-os mértékű) a visszaesés. Ez a szám 13,0 kiskereskedelmi üzletet jelent ezer lakosra, ami alacsonyabb a megyei (14,2) és az országos (15,1) átlagnál, nem beszélve a hasonló méretű járási központok esetében elvárható értékről.

Tiszavasváriban a vendéglátóhelyek száma 2000-hez képest (63 db) kismértékben növekedett (2013-ban 69), de a 2003-2006 között számlált maximális értékhez képest évek óta stagnál vagy csökken. A városban az 1 000 lakosra jutó vendéglátóhelyek száma (5,3) kissé magasabb a megyei értéknél (4,7).

Tiszavasvári **nem bővelkedik idegenforgalmi látnivalókban**, történeti emlékekben, de meglévő és potenciális értékei a jelenlegi, a pénzügyi-gazdasági válság miatt bekövetkező kedvezőtlen tendenciák által igencsak nyomott szintnél magasabb turisztikai forgalmat is generálhatnának.

A város főbb vonzerejét a **termálvizes fürdő**, a **természetvédelmi terület** és más, látványos természetközeli területek, valamint néhány hagyományos programja jelentik. **Potenciálisan sokféle aktív turisztikai attrakciónak is otthont adhatna** (lovaglás, természetjárás, kerékpározás, vízisportok), **gyógyvizére pedig további gyógy- és wellness-szolgáltatások is alapozhatók**. Az jelenlegi idegenforgalmi attrakciók közül a legnagyobb vonzerővel a **Szentmihályi Gyógyfürdő** (2014-ben mintegy 46 ezer látogató), a **Vasvári Pál Múzeum** (13 722 látogató) és a **Gólyahír Ifjúsági Tábor** (3150 fő) rendelkezik, de a 2014-ben már 10. alkalommal megrendezett Öhönforgató Verseny és NéptáncTalálkozó is mintegy 3000 főt mozgatott meg. A művelődési központnak és városi könyvtárnak is helyet adó **Találkozások Háza** összes 2014-es látogatóforgalma 39 305 fő volt.

9. táblázat. Tiszavasvári idegenforgalmi attrakció²⁰

Természeti értékek	<ul style="list-style-type: none"> • Fehér-szik természetvédelmi terület • Bogdányi erdő • Tájképi, természeti értékű mocsarak, rétek és legelők
Építészeti értékek	<ul style="list-style-type: none"> • Református templom (felújítása folyamatban) • Desseffy-kastély • Görögkatolikus templom • Római katolikus templom • Korniss-kastély • Sőrés sétány • Zöldliget
Kulturális értékek	<ul style="list-style-type: none"> • Vasvári Pál Múzeum • Találkozások Háza • Zeneiskolai hangversenyterem (folyamatban) • Öhönforgató Verseny és NéptáncTalálkozó
Aktív turisztikai attrakciók	<ul style="list-style-type: none"> • Horgászto és több halastó • Keleti főcsatorna • Futópálya • Szentmihályi Gyógyfürdő

²⁰ Forrás: Tiszavasvári Város Önkormányzata

- Sportcsarnok
- Városi teniszpálya (folyamatban)
- Gólyahír Ifjúsági Tábor

Az **idegenforgalomhoz kapcsolódó egyéb szolgáltatások és azok kiszolgáló infrastruktúrája** egyelőre **hiányosnak** értékelhető: többek között a szállásférőhelyek száma (2013-ban 128 db), a kínált szolgáltatások palettája és minősége jelenleg nem illeszkedik a potenciális vendégek által támasztott igényekhez. A szálláshelyek száma 2008 óta jelentősen csökkent, amit kiegészít a fürdő területén található kemping férőhelyeinek csökkenése. A városban **2006-ban, kísérleti jelleggel turisztikai kártyarendszert** is bevezettek (Tiszavasvári kártya). Ez azonban még az akkori, **magasabb vendégforgalom mellett sem bizonyult életképesnek**, így újbóli alkalmazása jelenleg nincs napirenden, az csak jelentős turisztikai fellendülés esetén lehet reális opció.

Tiszavasvári Város Önkormányzata számos **befektetés-ösztönzési tevékenységgel** segíti a cégek letelepedését:

- Adatot és információt nyújt a településről, a munkaerőpiac aktuális helyzetéről, a közművek kiépítettségéről, a központi és helyi adókról stb.;
- Helyi szolgáltató, beszállító és kivitelező cégek közvetítése;
- Befektetés-ösztönzési rendezvények szervezése, részvétel hasonló eseményeken;
- Gyors ügyintézés a határidők szigorú betartásával, és a hivatali munkatársak ügymenetet támogató közreműködésével.

Tiszavasvári vonzerejét növelheti, hogy a szabad vállalkozási zónák létrehozásának és működésének, valamint a kedvezmények igénybevételének szabályairól szóló 27/2013. (II. 12.) Korm. rendelet értelmében 2013-tól **szabad vállalkozási zónának minősül**. Az itt működő, valamint **ide betelepülő vállalkozások** így – pályázati keretek között – **többlettámogatást igényelhetnek a foglalkoztatást bővítő, új munkahelyeket teremtő tevékenységeikhez**.

Egy város gazdasági versenyképességét számos tényező befolyásolja. Ezek közül Tiszavasvári esetében legfontosabbak:

- a **kedvező közlekedési adottságokból**, ugyanakkor periférikus megyei és regionális helyzetből eredeztethető adottságok,
- a **meglévő és potenciális ipari-gazdasági fejlesztési területek** jelenléte,
- a **potenciális munkaerő vegyes képzettségi szintje**, valamint
- a már jelenlévő **nagyobb vállalkozások** addicionális vonzereje.

Mindezek alapján összefoglalóan kijelenthető, hogy Tiszavasvári a hasonló méretű és földrajzi adottságú városokhoz képest jelenleg inkább kedvezőtlenebb helyzetben van, de több potenciális versenyelőnnyel rendelkezik.

3.2 A HKFS-t érintő tervi előzmények, programok, szolgáltatások

3.2.1 Külső koherencia, kiegészítő jelleg

A 2014-2020 közötti időszak operatív programjai közül a **Terület- és Településfejlesztési Operatív (TOP) Programhoz** kapcsolódik a Helyi Közösségi Fejlesztési Stratégia. A TOP-

7.1.1-16 felhívásban felsorolt támogatható tevékenységek alapján legerősebb a koherencia az alábbi aktuális felhívásokkal:

- **TOP-2.1.2-15 Zöld város kialakítása.** Lehetővé teszi kulturális, közösségi terek, közterek fejlesztését, valamint különböző „soft” jellegű, népességmegtartást és közösségfejlesztést is célzó tevékenységek megvalósítását.

A kiírásra benyújtott pályázatban **zárt és szabadtéri terek fejlesztését** tervezi a város: többek között a Találkozások házának felújítását és hőszigetelését, Szolgáltató Ház kiépítését, a Városi Piac fejlesztését, a piactér mögött egy szabadtéri műfüves pálya, egy aszfaltozott kosárlabdapálya és egy kondicionáló park létrehozását.

- **TOP-4.3.1-15 Leromlott városi területek rehabilitációja.** Célja a hátrányos helyzetű lakosság felzárkózása és társadalmi integrációja az infrastruktúra fejlesztésén keresztül.

A kiírás keretében a szegregált Külső-Szentmihályi városrész egyik fő utcája, a Széles utca infrastruktúrájának fejlesztésére pályázott az önkormányzat.

- **TOP-5.2.1-15 A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok.** Célja szintén a hátrányos helyzetű lakosság felzárkózása és társadalmi integrációja, de elsősorban a „soft” tevékenységeken keresztül.

E kiírásban beadott projekt megvalósítása esetén szorosan összefügg majd az előbbi tervezett infrastruktúra-fejlesztéssel. A szegregált településrészben közösségformálást, foglalkoztatást elősegítő konkrét oktatási, egészségügyi, szociális szemléletformáló intézkedések, illetve drogprevenciót, valamint bűn- és baleset megelőzési tevékenységet tervez Tiszavasvári.

A TOP mellett az **Emberi Erőforrás Fejlesztési OP-t** (EFOP), valamint a **Környezeti és Energiahatékonysági OP-t** (KEHOP) lehet megemlíteni a HKFS-sel kapcsolatosan. Az EFOP kiemelten foglalkozik a társadalmi együttműködés erősítésével, amiben helyi szinten a HKFS-nek fontos szerepet tölt be; a KEHOP keretein belül szerepet kap a környezeti szemléletformálás, amely szintén megjelenhet a HKFS műveletei között.

A TOP-7.1.1-16 felhívás követelményeinek²¹ megfelelően a HKFS keretében nem fogunk olyan fejlesztést támogatni, illetve tevékenységet megvalósítani, amelyre más európai uniós felhívás keretében (legyen szó akár ágazati operatív programról, akár a TOP-ról) az érintett támogatást igénylő már elnyert pályázati forrást. A beavatkozási területek/műveletek részletes bemutatását a 6.1 fejezet tartalmazza.

3.2.2 HKFS tartalmát befolyásoló fejlesztési prioritások/beavatkozási területek/projektek

A HKFS tartalmának kialakításakor alapvetően az alábbi hatályban lévő fejlesztési koncepciók tartalmával való illeszkedést vettük figyelembe:

- **Szabolcs-Szatmár-Bereg megye területfejlesztési koncepciója, stratégiai és operatív programja,**
- **Tiszavasvári Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája,** valamint

²¹ 3.3 fejezet (nem támogatható tevékenységek)

- **Helyi Esélyegyenlőségi Program.**

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye területfejlesztési koncepciója az alábbi – helyzetértékelésre alapozott – átfogó célokat fogalmazta meg:

- Értékteremtő foglalkoztatás és az aktivitás növelése – „**Az aktív megye**”;
- A mélyszegénység felszámolása és a leszakadó térségek felzárkóztatása – „**A szolidáris megye**”;
- Vonzó természeti, társadalmi, kulturális és gazdasági környezet megteremtése – „**A vonzó megye**”.

Ezek megvalósítását **7 stratégiai cél** szolgálja, amelyekhez a 2014-2020-as időszakra vonatkozó operatív program **10 fejlesztési prioritást** rendelt.

10. táblázat. A megyei területfejlesztési koncepció stratégiai céljai és prioritásai²²

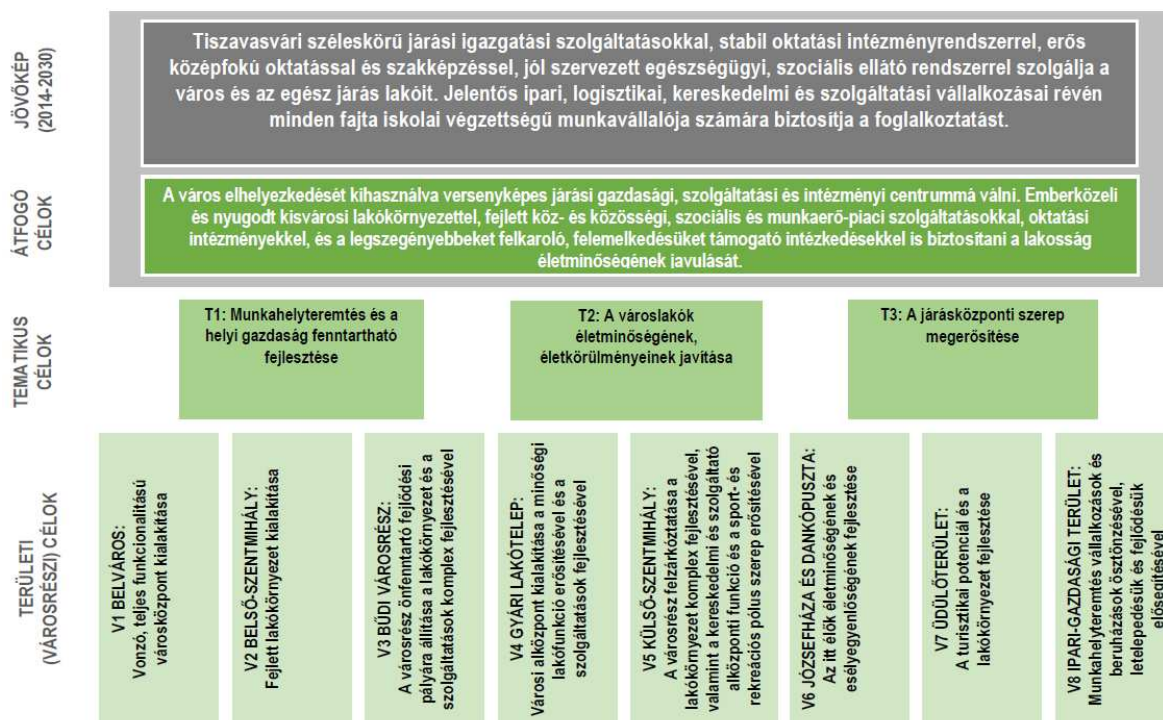
Stratégiai célok	Prioritások
Versenyképes élelmiszergazdaság: az agrárgazdaság erősítése fókuszált módon	1. A megyei élelmiszergazdaság piacorientált megerősítése
Zöld megye: zöldgazdaság, klímabarát energiagazdálkodás, a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás	2. Hatékony környezetgazdálkodás és a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás megteremtése
Proaktív megye: A megyei szintű gazdasági, társadalmi önszerveződés feltételeinek kialakítása	3. Komplex megyei menedzsment- és marketing-tevékenység megvalósítása
Képzett megye: rugalmas szakképzési, felsőoktatási és innovációs környezet kialakítása	4. A megye gazdasági fejlődését elősegítő oktatási és innovációs rendszer kialakítása
Fejlett centrum: a nyíregyházi agglomerációnak mint gazdasági, foglalkoztatási, közszolgáltatási és kulturális centrumnak a fejlesztése	5. A megyeszékhely komplex, integrált fejlesztése
Dinamizálódó decentrumok és szolgáltató járásközpontok: a megyei gazdasági decentrumok és járásközpontok funkcióbővítése, összehangolt fejlesztése	6. A megye versenyképes decentrumainak fejlesztése
	7. A megye járásközpontjainak és kisvárosainak funkcióbővítő fejlesztése
Élhető vidék, felzárkózó külső perifériák: a megye külső perifériáinak komplex felzárkóztatása, a vidéki térségek integrált fejlesztése	8. Élhető vidéki térségek megteremtése
	9. A külső perifériák felzárkóztatása
	10. A leszakadó rétegek - ezen belül a romák - felzárkóztatása (horizontális jellegű prioritás)

Ez alapján Tiszavasvári vonatkozásában a **7. prioritás** bír a legnagyobb jelentőséggel, de a város helyzeténél és sajátosságainál fogva több megyei szintű célhoz is tud kapcsolódni (mindhárom átfogó cél, valamint a 4., 8., 9. és 10. stratégiai célok). Ezen kívül Tiszavasvári fontos eleme a megyei stratégia által kijelölt **Kelet-Nyugati ipartengelynek** (nyugati csomópont), valamint **Nyíri Mezőségi idegenforgalmi tengelynek** is.

²² Adatok forrása: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Operatív Programja, 2014; saját szerkesztésű táblázat

A város **Integrált Településfejlesztési Stratégiájában** megfogalmazott tematikus célok közül a HKFS **közvetlenül** tud kapcsolódni a **városlakók életminőségének és életkörülményeinek javításához** (T2 – lásd 4. ábra), illetve **indirekt módon** a **munkahelyteremtéshez** és a **helyi gazdaság fenntartható fejlesztéséhez** (T1), valamint a **járasközponti szerep megerősítéséhez** is (T3) – ily módon az átfogó célok és a jövőkép megvalósítását is elősegítheti. A területi célok eléréséhez – mivel a város bel- és külterületére is kiterjed – szintén nagymértékben hozzájárulhat.

4. ábra. Tiszavasvári fejlesztési stratégiájának jövőképe és céljai²³

Az e célok meghatározásához az ITS-ben megjelölt kulcsprojektek közül jelen stratégia szorosán tud kapcsolódni a **közösségfejlesztő és szemléletformáló programok megvalósításához** (KULCS5), és közvetetten a szegregált városrészekben megvalósítandó felzárkóztató programokhoz (KULCS7). Emellett támogathatja – a hálózatos projektek közül – a városi **zöldterületek fejlesztését a rekreációs terek (játszóterek, sportpályák) fejlesztésével, bővítésével** (HÁLÓ6); az egyéb projektek közül pedig szerepet játszhat a **Szentmihályi Gyógyfürdő szolgáltatásainak fejlesztéséhez** (EGYÉB6) és a **csónakázó tó és szabadidőpark infrastruktúrájának fejlesztéséhez, szolgáltatásainak bővítéséhez, szabadtéri színpad kialakításához** (EGYÉB7).

Az ITS fontos része az **Antiszegregációs Program**, amely a város szegregátumában élő hátrányos helyzetű lakosság komplex felzárkóztatására és társadalmi integrációjára irányul (ezt a célt szolgálja az önkormányzat által a TOP-5.2.1-15 felhívás keretében benyújtott támogatási kérelem is).

Tiszavasvári 2011-ben íródott **Kulturális Konceptiója** középtávú céljaként fogalmazza meg a kulturális és közművelődési intézmények esetében a tárgyi és technikai felszereltség fej-

²³ Forrás: Integrált Településfejlesztési Stratégia, 2015.

lesztését, valamint a kistérségi szerepkör megerősítését. A könyvtár esetében emellett kifejezetten konkrét célként jelent meg, hogy az **minden korosztály számára** olyan **közösségi térként** funkcionáljon, amely alkalmas **programok és rendezvények szervezésére**, valamint a szabadidő hasznos eltöltésének más formáira. A koncepció ezzel együtt rögzíti az **ifjúság ösztönzésének** fontosságát **a város kulturális rendezvényein való részvételre**. A koncepció szerint törekedni kell továbbá a **civil szervezetek** – városon és kistérségen belüli – aktívabb **együtműködésére**. Ezeknek a szempontoknak a szem előtt tartása a közösségi stratégia megalkotása és megvalósítása során is elengedhetetlen.

A város 2013-ban elkészített, és 2015-ben felülvizsgált **Helyi Esélyegyenlőségi Programja** (HEP) olyan átfogó célokat fogalmaz meg, melyeken a közösségi tervezés során feltétlenül szem előtt kell tartanunk:

- az **egyenlő bánásmód** és az **esélyegyenlőség biztosításának** követelményét,
- a **közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés** elvét,
- a **diszkriminációmentességet** és
- a **szegregációmentességet**.

Az esélyegyenlőségi terv célcsoportjaként kiemeli a településen élő: **mélyszegénységben élőket és romákat, gyermekeket, nőket, időseket és fogyatékkal élőket**. A célcsoport-specifikus intézkedések közül a stratégia közvetlenül a **társadalmi integráció elősegítéséhez** tud hozzájárulni (ami konkrétumként csak a fogyatékkal élő emberek kapcsán merült fel), emellett minden infrastrukturális fejlesztés esetén szem előtt kell tartania az **egyenlő esélyű hozzáférés** és az **akadálymentesség** szempontjait.

3.2.3 A HKFS tartalmát befolyásoló, a település gazdasági és környezeti fejlődését és a befogadást támogató programok, szolgáltatások

A HKFS tartalmát helyi, térségi szinten leginkább a **térségi turisztikai desztinációs menedzsment (TDM) szervezet**, valamint a tervezett **foglalkoztatási paktum** tevékenységei befolyásolhatják.

Rakamaz és Térsége TDM Szervezet – Veritas Közhasznú Egyesület

Tiszavasvári Város Önkormányzata tagja a **Rakamazi székhellyel működő TDM** szervezetnek, melynek szervezeti hátterét a **Veritas Közhasznú Egyesület** biztosítja. Ez a TDM szervezet fogja össze 12 térségi település a turisztikai szereplőit. Célja olyan turisztikai stratégia kialakítása, melynek a horgász- és a vadászturizmus lehet a kiugrópontja, melyhez a Tisza és környezete nagyon jó lehetőségeket biztosít.

A HKFS céljai között alapvetően nem a turizmus fejlesztése szerepel, azonban a város kulturális és rekreációs kínálata, valamint a helyi közösség identitástudata szempontjából az idegenforgalom versenyképessé tétele igen fontos.

Foglalkoztatási paktum

Tiszavasvári Város Önkormányzata az ITS-ben az 1. és 3. tematikus céllal összefüggésben (munkahelyteremtés és a helyi gazdaság fenntartható fejlesztése, valamint a járásközponti szerep megerősítése) **kulcsprojektként** (KULCS3) nevesítette a **foglalkoztatási paktum megújítását és fenntartását**.

M U N K A A N Y A G

A paktum célja, hogy az Európa 2020 Stratégia által a foglalkoztatás területén megfogalmazott célkitűzések megvalósulásához helyi szintű foglalkoztatási és gazdaságfejlesztési programok kidolgozásával és megvalósításával járuljon hozzá. A paktum indokoltságát alátámasztja, hogy a munkáltatók részéről jelentős **munkaerő-igény** mutatkozik, azonban – a helyi (szak)képzési kínálat sajátosságaiból kifolyólag – a munkáltatók igényei és elvárásai **nem illeszthetők megfelelően a munkavállalói kínálattal** (az álláskereső szakképzettségével).

A helyi paktum jelenleg **kistérségi** szintre terjed ki, és egyelőre támogatás nélkül tartja fenn a kistérségi társulást. Átfogó célja a **foglalkoztatási színvonal növelése**, a **nemi esélyegyenlőség** figyelembe vétele, és a **foglalkoztatási potenciál fejlesztése** érdekében a térség adottságainak kihasználása a kereskedelem, az idegenforgalom, a sport és szabadidő, a szociális szolgáltatások és a kultúra terén. A paktumnak középtávú céljai között szerepel többek között a **civil szféra és az azon belüli együttműködések erősítése**, amely összehangolható a HKFS célkitűzéseivel is. Emellett feladatának tekinti a foglalkoztatás és határterületein a **szektorok közötti együttműködések** kialakításának katalizálását, valamint a **partnerségi kapcsolatok** ösztönzését, amely területen a HKFS-sel szintén erősíthetik egymás tevékenységét, illetve az ennek köszönhetően elért hatásokat. A Kistérségi Foglalkoztatási Paktumban részt vesz a kistérségi társulás (Tiszatér Társulás), az Észak-Alföldi Regionális Munkaügyi Központ, és annak Tiszavasvári Kirendeltsége, a kistérség önkormányzatai és gazdasági szereplői.

Jelenleg is működik a **szolgáltató iroda**, amelyben a menedzsment szervezet továbbra is ellátja az irányító csoport által meghatározott feladatokat. Itt csoportos, és egyéni, személyre szabott **tanácsadások** kerülnek megrendezésre **civil szervezetek, vállalkozások és önkormányzatok** számára, illetve igyekszünk projektjavaslatok megvalósítása érdekében a lehető legtöbb **pályázati forrást a térségbe vonzani**.

3.2.4 Helyi közművelődési rendelet

Tiszavasvári Város Önkormányzata Képviselőtestületének 24/2007. (IX.27.) a helyi közművelődésről. A rendelet megfelel „A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről” szóló 1997. CXL. törvényben (a továbbiakban: Törvény) foglalt előírásoknak, továbbá a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. tv. 16.§-nak.

A közművelődési rendelet keretében az Önkormányzat kiemelten támogatja az alábbi célkitűzések megvalósítását:

- a **városi közművelődési élet minőségének fejlesztése**, a **helyi kulturális nyilvánosság és tájékoztatás fejlesztése**;
- a közösségi művelődéshez **megfelelő környezet és intézményi infrastruktúra** biztosítása;
- az **intézményi és az önszerveződő művelődési formák támogatása**;
- a város közművelődési **hagyományainak megőrzése**, a **tradíciók ápolása**, újjáélesztése;
- az egyetemes, a nemzeti és kisebbségi **kultúra értékeinek megismertetése**, a megértés és **befogadás elősegítése**, az ünnepek kultúrájának gondozása;
- Tiszavasvári város **kistérségben betöltött funkciójának erősítése**.

E célok megvalósítása érdekében **az önkormányzat együttműködik** minden olyan magán-személlyel és szervezettel, akik e célok elérésében segítik, és **együttműködő partnereinek körét folyamatosan bővíti**. Mindez jó alapul szolgál a közösségi tervezés és a stratégia megvalósítása során kialakítandó együttműködésekhez.

3.3 SWOT

A SWOT elemzés a belső tényezők összefoglaló értékelése során azokra az **erősségekre** és **gyengeségekre** mutat rá, **amelyek a HKFS célrendszerének megalkotása és a műveletek azonosítása szempontjából fontosak**, és amelyek esetében a **HACS-nak lehetőségében áll azokra aktívan reagálni**. Fontos az erősségekben rejlő potenciálok kihasználása, illetve a gyengeségek mérséklése. A HACS emellett szerepet tud vállalni a **lehetőségek kihasználásában**, illetve a **potenciális veszélyek elhárításában**, azok **hatásainak mérséklésében**.

A SWOT elemzés összeállítása során kiemelt figyelmet fordítottunk arra, hogy a helyzetfeltárás minden lényeges eleme megjelenjen benne, illetve hogy tartalmazza azokat az információkat, ami alapján a célokat megalapozó kiinduló állapot megítélhető.

11. táblázat: SWOT elemzés

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<p>Kultúra és közösség</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktív kulturális, közösségi és sportélet jellemző a városban • A kulturális és szabadidős szolgáltatások intézményi, szervezeti feltételrendszere kedvező • A város programkínálata az elmúlt években kifejezetten színessé és gazdaggá vált, és egész éves közösségi elfoglaltságot kínál • Erős a lokálpatriotizmus, a helyi identitástudat és a hagyományok ápolása • Sok civil szervezet működik a kultúra és a szabadidő területén • Az önkormányzat anyagilag is támogatja a helyi kulturális, sport és egyéb szervezeteket 	<p>Kultúra és közösség</p> <ul style="list-style-type: none"> • A kulturális, közösségi és sport programok nem egyenlő mértékben elérhetők a város lakosai (főként az egyes városrészben lakók) számára • A közösség egyes csoportjait – főként a mélyszegénységben és/vagy szegregátumokban élőket, romákat – nem sikerült hatékonyan aktivizálni a közösségi programok terén. • Az erős helyi identitás ellenére problémát okoz az elvándorlás • A civil szervezetek egy része nem végez aktív tevékenységet
<p>Helyi társadalom</p> <ul style="list-style-type: none"> • A civil szervezetek több területen is aktívak, tevékenységük kiegészíti/helyettesíti az önkormányzati feladatellátást • Intenzív az együttműködés a civil szervezetek és az önkormányzat között • A közszolgáltatások egy része a térség lakosai számára is rendelkezésre áll • A közszolgáltatási intézmények belső és külső együttműködése intenzív 	<p>Helyi társadalom</p> <ul style="list-style-type: none"> • A közszolgáltatások egyenlő elérhetősége nem biztosított a város minden részében • A lakosság létszáma folyamatosan csökken és előregedik, nagyon nagy a szelektív elvándorlás mértéke • Magas a hátrányos helyzetű – ezen belül is a mélyszegénységben és/vagy szegregált lakókörnyezetben élő, és a roma lakosság aránya • A peremkerületekben élő fiatalok kitérésre esélyei rosszak

M U N K A A N Y A G

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<p>Épített környezet</p> <ul style="list-style-type: none"> • A város rendelkezik működő, gyógy- és termálvizes strandfürdővel • Több közintézmény felújítása, korszerűsítése megtörtént az elmúlt időszakban • A város jól ellátott a (zárt) kulturális és közösségi helyszínek terén – több ilyen beruházás volt az elmúlt időszakban, és a következő időszakra is tervben vannak • A városi zöld területek száma, nagysága és aránya kedvez a szabad téri közösségi felületek kialakításának • A város rendelkezik egy nemrég kialakított közparkkal (Városi Zöldliget), amely alkalmas arra, hogy közösségi programok és rendezvények helyszínéül szolgáljon 	<p>Épített környezet</p> <ul style="list-style-type: none"> • A településkép nem egységes • A város belterületén egyenlőtlen a zöldfelületek eloszlása és minősége • Alulhasznosított területek találhatóak a városközpontban • Egyes közparkok felújításra szorulnak • A szabadtéri, közhasználatú játszóterek és sportpályák állapota néhány esetben nem kielégítő • Több jelentős, leromlott állapotú szegregált városrészi terület
<p>Gazdaság</p> <ul style="list-style-type: none"> • A város földrajzi elhelyezkedése kedvező • A város gazdaságában egyre növekszik a turisztikai és termelési potenciál • A város egyre növekvő járási és térségi szolgáltatói központi szereppel rendelkezik 	<p>Gazdaság</p> <ul style="list-style-type: none"> • A turisztikai szolgáltatások mennyiségi és minőségi mutatói nem felelnek meg az elvárásoknak • Lecsökkent a bejáró munkavállalók száma
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<p>Kultúra és közösség</p> <ul style="list-style-type: none"> • A város hagyományos értékei jobban érvényesülnek, erősödik a lokálpatriotizmus, a helyi identitástudat • A fiatalok felismerik a város értékeit és az itt rejlő lehetőségeket, ami hosszú távon csökkentheti az elvándorlás mértékét • A generációk közötti együttműködés javul, a helyiek jobban számíthatnak egymásra • A civil szervezetek megerősödnek és a város fejlődésének aktív résztvevőivé válnak • Nőhet a kulturális és szabadidős tevékenységek iránti igény 	<p>Kultúra és közösség</p> <ul style="list-style-type: none"> • A kulturális és szabadidős szolgáltatások iránti kereslet kisebb a vártnál • A helyi közösség nem aktivizálható, nem érzi magáénak a fejlesztéseket, így nem is veszi igénybe azokat • Kieléződhetnek a konfliktusok a helyi közösségen belül
<p>Helyi társadalom</p> <ul style="list-style-type: none"> • A kvalifikált fiatalabb nemzedék helyben tartása településfejlesztési húzóerő lehet • Lehetővé válik a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkóztatása és integrálása komplex beavatkozásokkal • A munkaképes korú, inaktív lakossági csoportok (peremkerületek hátrányos helyzetű lakosai, nők) munkaerőpiaci (re)integrációja erősíti a he- 	<p>Helyi társadalom</p> <ul style="list-style-type: none"> • A szelektív elvándorlás tovább folytatódik, és még tovább csökken a képzett fiatalok aránya • Folytatódik a népesség elöregedése • A hátrányos helyzetű csoportok aránya és leszakadásuk mértéke tovább növekszik • Kieléződhetnek a konfliktusok a helyi társadalmon belül

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<p>lyi gazdaságot</p> <ul style="list-style-type: none"> • A gazdasági együttműködések (integrátor szervezetek, új típusú szövetkezetek) szerepe felértékelődik • A civil szervezetek megerősödnek és a város fejlődésének aktív résztvevőivé válnak • Az önkormányzati, a vállalkozó szféra és az oktatási, munkaügyi intézmények közötti együttműködés erősödik 	
<p>Épített környezet</p> <ul style="list-style-type: none"> • A városi zöld területek állapotának rendezése és kihasználtságának növelése • A városi kulturális terek összekapcsolása, programjaik összehangolása, közösségi csomópontok kialakítása 	<p>Épített környezet</p> <ul style="list-style-type: none"> • A kihasználatlan városi területek tulajdonviszonyai nem tisztázottak, vagy a tulajdonosok nem működnek együtt • A lakosság nem együttműködő a városi közösségi élet összehangolása kapcsán
<p>Gazdaság</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nő a belföldi és a külföldi turisztikai kereslet, javul a helyi vonzerő- és szálláshelykínálat, és a turisztikai szolgáltatások minősége • Kiegészítő jellegű turisztikai ágazatok (pl. aktív-turizmus vízi turizmus) iránti kereslet növekszik 	<p>Gazdaság</p> <ul style="list-style-type: none"> • A város nem tudja teljes mértékben kiaknázni a járási központi szerepköréből adódó lehetőségeket • A turisztikai tendenciák negatívan alakulnak

3.4 Fejlesztési szükségletek azonosítása

3.4.1 Kultúra és közösség

Tiszavasvári kulturális és szabadidős programkínálata jelenleg sokszínűnek mondható, és folyamatosan bővül – ezeket a rendezvényeket egyre többen látogatják évről évre. Ezek a rendezvények leginkább hagyományörző jellegűek, emiatt inkább a családokat, valamint a középkorú és idősebb korosztályt vonzzák a helyi lakosság köréből. Hiányoznak **azok a kulturális programok, amelyek a fiatalabb korosztályt is aktivizálni tudják**, és a településen tudnák tartani rövid, közép és hosszú távon. Olyan rendezvényekre van szükség, amelyek a fiatalok igényeire is reagálnak, és fel tudják kelteni ennek a célcsoportnak a figyelmét a helyi kulturális értékekre és a hagyományokra. Emellett szükség van olyan – nagyobb volumenű – programokra is, melyeknek nemcsak közösség-megtartó, de –vonzó hatása is van. Olyan hagyományteremtő programok szervezésére kell koncentrálni, amelyek **a térségben vagy akár távolabb élő** – fiatal és idősebb – **lakosságnak is fel tudják kelteni a figyelmét.**

A sport és a rekreáció területén a város rendelkezik a megfelelő infrastruktúrával. **Kevés** azonban **az olyan sportrendezvény, amely az egész közösséget meg tudná mozgatni**, vagy akár elősegítené az idegenforgalom fellendülését. A sport – amellet, hogy a szabadidő eltöltésének hasznos formája – kiemelkedően fontos az **egészség megőrzésében és fejlesztésében**, amely a város teljes lakossága szempontjából szükséges, elsősorban azonban a különösen veszélyeztetett célcsoportok (a szegregátumokban, mélyszegénységben élő és/vagy roma lakosság) körében. Ezeknek a rendezvényeknek fontos szerepük lehet a **közösségi integráció és lokálpatriotizmus erősítésének** tekintetében is.

3.4.2 Helyi társadalom

Tiszavasváriban a legfőbb társadalmi problémát a lakosság – elsősorban szelektív elvándorlásból adódó – **előregedése** és a mélyszegénységben, emellett többnyire szegregált lakókörnyezetben élő **romák egyre romló társadalmi helyzete és szerepe** okozza. Emiatt a helyi társadalom szempontjából két alapvető szükséglet a **város lakosságmegtartó erejének növelése**, valamint a **városban élő roma lakosság integrációja**.

Előbbi problémának eszköze lehet a **helyi identitás fejlesztése** a fiatalabb csoportok körében, melyre megfelelő eszköz lehet az **igényeiknek megfelelő kulturális, szabadidős és szórakozási lehetőségek bővítése** (lásd 3.4.1. pont), valamint a középfokú **oktatás** és a **szakmai képzések kínálatának növelése**, és azok **összehangolása** a településen működő **munkáltatók szükségleteivel, igényeivel és elvárásaival**.

A létszámában egyre növekvő **időskorú lakosság** körében fontos problémát jelent a fokozatosan **romló szociális helyzet és életminőség**, valamint az **elmagányosodás**. Emiatt szükségesség válik számukra nemcsak az **egészségügyi és szociális szolgáltatások elérhetővé tétele**, de e társadalmi csoport **bekapcsolódásának ösztönzése a helyi közösségi életbe** programok, képzések, vagy akár – önkéntes vagy fizetett, a szükségükhöz és igényükhöz illeszkedő – **munkalehetőségek biztosításával**. Hasonló problémák a **fogyatékkal élő emberek** esetében is, emiatt számukra is fontos lehet ilyen típusú lehetőségek hozzáférhetővé tétele (a fizikai akadálymentesség szempontjából is). Mindkét célcsoport kapcsán fontos lehet **érzékenyítő programok szervezése a társadalmi beilleszkedés elősegítése érdekében**.

A **roma lakosság integrációja** kizárólag **komplex szemléletben** lehet hatékony. Elengedhetetlen a **szociális, egészségügyi, oktatási és munkaerő-piaci felzárkóztatásuk**, amelynek elsődleges eszköze e területeken **szolgáltatások biztosítása** – rövid és hosszabb távú programok segítségével és/vagy intézményi szinten. Ezek mellé társulnia kell olyan **infrastrukturális fejlesztéseknek** is, melyek hozzájárulnak életminőségük javításához, a város által nyújtott lehetőségekhez való hozzáféréshez, valamint a városközponttól való távolság csökkentéséhez.

3.4.3 Épített környezet

Az épített környezet rendezése és alkalmasság tétele fontos feltételét jelenti a kulturális-közösségi és társadalmi programok megvalósításának. A városban az elmúlt időszakban felépítésre, felújításra és korszerűsítésre kerültek olyan **intézmények** és egyéb **épületek, melyek alkalmasak a közösségi programok és közösségi élet helyszínékként**. E téren még továbbra is vannak **kiaknázatlan lehetőségek** (használaton kívül, rossz állapotban levő ingatlanok). Az ilyen fizikai infrastruktúra rendelkezésre állása kapcsán **belvároshoz meszszebb eső**, de lakosság viszonylag nagy részének otthont adó **településrészek vannak hátrányos helyzetben** (Gyári lakótelep, szegregátumok). A fizikai terek szempontjából egyre inkább a **hatékony kihasználás** kerül előtérbe: a rendelkezésre álló épületeket további kulturális programokkal kell feltölteni, és a közösség számára vonzóvá tenni (pl. Találkozások Háza, Könyvtár, gyógyfürdő). Utóbbi szempontból megfontolandó a **többfunkciós terek** kialakítása.

A **nyitott közterek** és **zöld környezet** szempontjából a legnagyobb hátrány szintén a **kihasználatlanság**, ami miatt **állapotuk is folyamatosan romlik**. Ennek oka, hogy ezek a

M U N K A A N Y A G

területek elszórtan állnak rendelkezésre a városban, jelenleg nincsen köztük sem fizikai, sem egyéb kapcsolat. Egyértelmű szükséglet tehát ezeknek a potenciális **közösségi tereknek a felújítása, alkalmassá tétele, valamint tartalommal (funkcióval, programokkal) való megtöltése; összekapcsolása e tartalmak közvetítésével.** Ezek a terek is alkalmasak arra, hogy közösségi térként funkcionáljanak: kulturális, szabadidős vagy sporttevékenységek, illetve –programok kerüljenek itt megrendezésre. Hátrányuk, hogy csak szezonálisan igénybe vehetők, előnyük azonban, hogy sokkal szabadabban használhatók a zárt terekhez képest.

3.4.4 Gazdaság

Ugyan a gazdaság nem tartozik szorosan a kulturális és közösségi élethez, vannak határterületeik, amelyek fontosak lehetnek a stratégia kialakítása és megvalósítása szempontjából. Egy ilyen kiemelt határterület az **idegenforgalom.** A város egyre **növekvő turisztikai potenciállal** rendelkezik, olyan kulturális értékekkel és hagyományokkal, valamint épített környezettel és szabadidős lehetőségekkel, melyek – idegenforgalmi szempontból – alkalmassá tételük és népszerűsítésük által jó alapul szolgálhatnak a turizmus fellendítéséhez. A tervezés folyamata során fontos azt is szem előtt tartani, hogy a tervezett fejlesztések hogyan illeszthetők az ide látogatók számának növeléséhez, mivel ez a város gazdasági fejlődése szempontjából is fontos lehet.